

پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری (۲۷) تابستان ۱۴۰۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره مسلسل: ۲۰۴۱۴
کد موضوعی: ۲۲۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۱۱/۲۷

عنوان گزارش:
پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری (۲۷)
تابستان ۱۴۰۳

نوع گزارش: طرح/ لایحه راهبردی نظارتی

نام دفتر:
مطالعات اقتصادی
(گروه مطالعات محیط کسب‌وکار و تنظیم‌گری بخشی)

تهیه و تدوین کنندگان:
ایمان تهرانی، امین قنبری

ناظر علمی:
میلاد بیگی، موسی شهبازی غیائی

گرافیک و صفحه‌آرایی:
منیره حاجی محمدی

ویراستار ادبی:
سیده مرضیه موسوی راد

واژه‌های کلیدی:
۱. امنیت سرمایه‌گذاری
۲. محیط کسب‌وکار
۳. حقوق مالکیت
۴. شفافیت
۵. فعالان اقتصادی

تاریخ شروع مطالعه:
۱۴۰۳/۰۹/۰۴

فهرست مطالب

۷.....	چکیده
۸.....	خلاصه مدیریتی
۱۰.....	۱. مقدمه
۱۱.....	۲. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران
۱۵.....	۳. نتایج پژوهش براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری
۲۳.....	۴. بررسی مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳
۲۷.....	۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۳۰.....	۶. پیوست
۳۳.....	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۱۲.....	جدول ۱. رتبه‌بندی استان‌ها از نظر شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در پایش تابستان ۱۴۰۳ و مقایسه آن با سه فصل گذشته
۱۵.....	جدول ۲. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در تابستان ۱۴۰۳ و مقایسه آنها در فصول گذشته
۱۶.....	جدول ۳. رتبه استان‌ها براساس نماگر «عملکرد دولت» در تابستان ۱۴۰۳
۱۷.....	جدول ۴. رتبه استان‌ها براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان» در تابستان ۱۴۰۳
۱۸.....	جدول ۵. رتبه استان‌ها براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» در تابستان ۱۴۰۳
۱۹.....	جدول ۶. رتبه استان‌ها براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی» در تابستان ۱۴۰۳
۲۰.....	جدول ۷. رتبه استان‌ها براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری» در تابستان ۱۴۰۳
۲۱.....	جدول ۸. رتبه استان‌ها براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی» در تابستان ۱۴۰۳
۲۲.....	جدول ۹. رتبه استان‌ها براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» در تابستان ۱۴۰۳
۲۴.....	جدول ۱۰. ارزیابی ۱۷ مؤلفه آماری امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان ۱۴۰۳ (به ترتیب از مناسب تا نامناسب)
۲۶.....	جدول ۱۱. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان ۱۴۰۳ و مقایسه وضعیت آن با تابستان همان سال
۲۸.....	جدول ۱۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری در مطالعه تابستان ۱۴۰۳
۳۲.....	جدول پیوست. حجم جامعه و نمونه لازم، تعداد پیامک‌های ارسالی و پاسخ دریافتی به تفکیک استان‌ها در پایش تابستان ۱۴۰۳

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳.....	۱۳
شکل ۲. نمودار روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری طی ۲۷ فصل گذشته (زمستان ۱۳۹۶ تا تابستان ۱۴۰۳).....	۱۴
شکل ۳. وضعیت نماگر «عملکرد دولت» به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳.....	۱۶
شکل ۴. وضعیت نماگر «ثبات اقتصاد کلان» به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳.....	۱۷
شکل ۵. وضعیت نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳.....	۱۸
شکل ۶. وضعیت نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی» به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳.....	۱۹
شکل ۷. وضعیت نماگر «شفافیت و سلامت اداری» به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳.....	۲۰
شکل ۸. وضعیت نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی» در تابستان ۱۴۰۳.....	۲۱
شکل ۹. وضعیت نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳.....	۲۲
شکل ۱۰. نمودار امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری در تابستان ۱۴۰۳ (۱۰ بدترین ارزیابی).....	۲۴
شکل ۱۱. نمودار ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۴۰۳ (۱۰ بدترین ارزیابی).....	۲۵
شکل ۱۲. نمودار بررسی میزان تغییرات مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در پایش تابستان ۱۴۰۳ نسبت به دوپایش قبل تر.....	۲۷

پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری (۲۷) تابستان سال ۱۴۰۳

چکیده

گزارش‌های فصلی امنیت سرمایه‌گذاری بر آن است تا با جلب توجه عموم مسئولان کشور به این عامل کلیدی در توسعه اقتصادی (اما مغفول مانده در سیاستگذاری اقتصاد ایران) به گفتمان‌سازی در جهت افزایش امنیت سرمایه‌گذاری و ضمانت‌های اجرایی حقوق مالکیت فعالان اقتصادی ایران و نیز بهبود عینی و واقعی امنیت اقتصادی و فضای سرمایه‌گذاری کمک کند. این گزارش، با استفاده از آمارهای رسمی منتشر شده و در دسترس و نیز ارزیابی^۱ ۸۴۸۱ فعال اقتصادی نمونه، از میان فعالان اقتصادی همه استان‌های کشور انجام شده است. حاصل تحقیق انجام شده، ارزیابی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برای فصل تابستان سال ۱۴۰۳ و محاسبه هفت نماگر مربوطه است. براساس محاسبات انجام شده، شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران که با استفاده از دو مجموعه داده‌های پیمایشی و آماری تهیه می‌شود؛ در فصل تابستان سال ۱۴۰۳ کمیّت ۵/۸۱ از ۱۰ (۱۰ بدترین حالت) سنجیده شده است. این در حالی است که در بهار سال ۱۴۰۳ کمیّت شاخص ۵/۷۷ بوده است و برای پاییز و زمستان سال ۱۴۰۲ کمیّت این شاخص به ترتیب ۵/۷۰ و ۵/۷۲ ارزیابی شده بود که نشان می‌دهد امنیت سرمایه‌گذاری از فصل پاییز سال ۱۴۰۲ تاکنون در یک روند نامناسب شدن قرار گرفته و مجدداً شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳ در ادامه سه فصل گذشته متأسفانه به سمت نامناسب شدن حرکت کرده است.

۱. مشارکت فعالان کسب‌وکار در این پایش نسبت به دوره قبل با افزایش ۳۳۲ نفری مواجه شده است. براساس معیار اطمینان حداکثری که برای این کار در نظر گرفته شده، باید تعداد پاسخ‌نامه‌های واصله در این پیمایش به حدنصاب کاملی (بالغ بر ۸۰۳۵ پاسخ‌نامه صحیح و براساس سطح اطمینان آماری ۹۵ درصدی) برای کل کشور برسد تا براساس آن، بتوان نتایج این مطالعه را به کل فعالان اقتصادی تعمیم داد و روند تغییرات استانی را با قاطعیت مقایسه کرد. در این پایش ملاحظه می‌شود استنتاج و تحلیل قطعی از یافته‌های این پایش با سطح اطمینان آماری قابل‌قبولی امکان تعمیم به کل استان‌ها را دارد و کفایت آماری بسیار مناسبی با حداکثر مشارکت فعالان کسب‌وکار حاصل شده است.

بیان / شرح مسئله

گزارش حاضر، بیست و هفتمین سنجش پی‌درپی و فصلی «شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» است. این گزارش، با استفاده از آمارهای رسمی منتشر شده و در دسترس و نیز ارزیابی، ۸۴۸۱۱ فعال اقتصادی نمونه از میان فعالان اقتصادی همه استان‌های کشور بوده است که وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳ را با ۳۸ مؤلفه، هفت‌نماگر به تفکیک ۳۱ استان و ۹ حوزه کسب‌وکار نشان می‌دهد. شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران که با استفاده از دو مجموعه داده‌های پیمایشی و آماری تهیه می‌شود در تابستان سال ۱۴۰۳ کمیت ۵/۸۱ از ۱۰ (۱۰ بدترین حالت) سنجیده شده است. مقدار عددی این شاخص در مطالعه فصل قبل یعنی (بهار سال ۱۴۰۳) ۵/۷۷^۲ به دست آمده بوده و در فصل قبلی آن (زمستان سال ۱۴۰۲) ۵/۷۲^۳ بوده و در فصل پاییز سال ۱۴۰۲^۴ کمیت ۵/۷۰ و در مطالعه تابستان سال ۱۴۰۲^۵ کمیت ۵/۶۶ بوده که نشان می‌دهد کمیت عددی امنیت سرمایه‌گذاری که در تابستان سال ۱۴۰۲ نسبت به فصول قبل از آن، به مقدار چشمگیری مناسب‌تر ارزیابی شده بود، مجدداً از پاییز و زمستان سال ۱۴۰۲ و در ادامه بهار سال ۱۴۰۳ به سمت نامناسب‌تر شدن حرکت کرده و در تابستان سال ۱۴۰۳ در بدترین وضعیت نسبت به سه فصل قبلی قرار گرفته است. البته باید توجه داشت که عامل اصلی روند بهبودی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری تا تابستان سال ۱۴۰۲، به میزان زیادی مناسب‌تر ارزیابی شدن مؤلفه‌های پیمایشی از سوی فعالان مشارکت‌کننده در آن پایش‌ها بوده است؛ لکن در زمستان سال ۱۴۰۲ با شروع نوسانات نرخ ارز در بازه زمانی سنجش، مواجه شده ایم. لذا مؤلفه‌های آماری از زمستان سال ۱۴۰۲ و در بهار و تابستان سال ۱۴۰۳ به سمت نامناسب‌تر شدن حرکت کرده‌اند، به گونه‌ای که از پاییز سال ۱۴۰۲ با کمیت (۳/۹۵) به زمستان سال ۱۴۰۲ (۴/۰۳) تغییر کرده و در ادامه در تابستان سال ۱۴۰۳ با کمیت (۴/۱۰) نامناسب‌ترین وضعیت را در طی یک سال گذشته از خود نشان داده است، بررسی‌ها نشان می‌دهد که عامل اصلی نامناسب‌تر شدن مؤلفه‌های آماری از پاییز سال ۱۴۰۲ تا تابستان سال ۱۴۰۳ نوسانات شاخص قیمت مصرف‌کننده و قدری نوسانات نرخ ارز بوده است که در نهایت نتیجه آن در کنار نامناسب‌تر ارزیابی شدن مؤلفه‌های پیمایشی در تابستان سال ۱۴۰۳ منجر به نامناسب شدن عدد کل شاخص امنیت سرمایه‌گذاری برای تابستان سال ۱۴۰۳ نسبت به فصول گذشته شده است و البته در صورت ادامه‌دار بودن این نوسانات نامناسب‌تر شدن وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در فصول آتی سال ۱۴۰۳ دور انتظار نخواهد بود.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

براساس ارزیابی صورت گرفته در پیمایش فصلی تابستان سال ۱۴۰۳ و مقایسه آن با بهار سال ۱۴۰۳، نامناسب‌ترین و مناسب‌ترین مؤلفه‌های ارزیابی شده از امنیت سرمایه‌گذاری به شرح زیر است:

۱. از تابستان سال ۱۴۰۲ خوشبختانه با روند افزایشی مشارکت‌کنندگان در پایش و به تعداد بیشتری از پرسش‌نامه‌های صحیح پر شده نسبت به فصول گذشته مواجه بوده‌ایم. این روند رو به رشد مشارکت‌کنندگان به‌خصوص در پایش‌های سال ۱۴۰۳ امیدوارکننده و به میزان چشمگیری برای کلیت گزارش و اکثر استان‌ها قابل اتکا و دارای کفایت آماری مناسب جهت اتکا به نتایج پایش است.
۲. تهرانی، ایمان و امین، قنبری، گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۶) بهار ۱۴۰۳ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۲۰۰۸۷، مهرماه ۱۴۰۳.
۳. تهرانی، ایمان و امین، قنبری، گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۵) زمستان ۱۴۰۲ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۲۰۰۳۵، تیرماه ۱۴۰۳.
۴. تهرانی، ایمان و امین، قنبری، گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۴) پاییز ۱۴۰۲ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۹۸۸۹، فروردین‌ماه ۱۴۰۳.
۵. تهرانی، ایمان و امین، قنبری، گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۳) تابستان ۱۴۰۲ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۹۶۳۵، اسفندماه ۱۴۰۲.

بهار سال ۱۴۰۳			تابستان سال ۱۴۰۳		
ردیف	نامناسب‌ترین مؤلفه‌ها	کمیّت	ردیف	نامناسب‌ترین مؤلفه‌ها	کمیّت
۱	میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری	۷/۸۰	۱	میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری	۷/۸۰
۲	عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده	۷/۶۲	۲	عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده	۷/۶۲
۳	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی	۷/۵۱	۳	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی	۷/۵۱
ردیف	مناسب‌ترین مؤلفه‌ها	کمیّت	ردیف	مناسب‌ترین مؤلفه‌ها	کمیّت
۱	ثبات قوانین و مقررات	۴/۸۶	۱	ثبات قوانین و مقررات	۴/۷۷
۲	سرقت مالی (پول نقد، کالا و تجهیزات)	۵/۱۳	۲	سرقت مالی (پول نقد، کالا و تجهیزات)	۵/۰۴
۳	میزان وفای‌به‌عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار	۵/۱۶	۳	میزان وفای‌به‌عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار	۵/۱۲

با توجه به بررسی‌های به عمل آمده ملاحظه می‌شود همچنان در سه مؤلفه‌ای که در میان نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری قرار دارد، همانند پایش‌های قبلی مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» دیده می‌شود و در جایگاه دوم است، در این میان، برای ششمین بار طی چند پایش گذشته مؤلفه «میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری» در جایگاه اولین مؤلفه نامناسب مورد ارزیابی قرار گرفته است. لذا با توجه به نامناسب شدن متوالی ارزیابی این مؤلفه از ابتدای سال ۱۴۰۲ تاکنون ضروری است که توجه به متغیر کلیدی و مهم «میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری» برای همه مسئولان در اولویت قرار گیرد. در این خصوص لازم است تا مدل، میزان و حتی نوع حمایت مسئولان از داوطلبان سرمایه‌گذاری مورد بازنگری و ارزیابی اساسی قرار گیرد و بررسی شود که چرا با توجه به ادعاهای مطرح شده توسط مقامات از نظر انجام انواع حمایت از متقاضیان سرمایه‌گذاری در طی یک سال گذشته، از منظر فعالان کسب و کار مشارکت‌کننده در پایش‌ها، آن حمایت‌ها نه تنها مناسب و قابل قبول ارزیابی نشده، بلکه در یک روند یک‌ساله همواره این مؤلفه نامناسب‌ترین مؤلفه در میان مؤلفه‌های شاخص مهم امنیت سرمایه‌گذاری شناخته شده است. امید است با شروع به کار دولت جدید و شعارهای مربوط به حمایت از سرمایه‌گذاری، با تعدیل و تغییر برخی از سیاست‌ها روند نامناسب شدن این مؤلفه متوقف و به سمت بهبودی حرکت کند. نکته مهمی که باید بدان به دقت پرداخته شود قرار گرفتن مؤلفه «ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی» با کمیّت ۷/۵۱ در جایگاه سومین مؤلفه نامناسب در ادامه پایش‌های قبلی است و ناظر به مواد (۲۴ و ۳۰) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار است که وظایف قانونی مشخصی را بر عهده دولت و دستگاه‌های اجرایی قرار داده تا هرگونه تغییرات در سیاست‌ها و مقررات و رویه‌های اقتصادی را قبل از هر تغییر از طریق ساز و کارهای مشخص به اطلاع عموم برساند، لذا به نظر می‌رسد با توجه به ارزیابی بسیار نامناسب فعالان کسب و کار از این مؤلفه به این نتیجه می‌رسیم که مواد قانونی فوق به درستی و به شکل قابل ادراک از سوی دولت برای فعالان اقتصادی رعایت و انجام نشده است.

براساس یافته‌های این گزارش، پس از تلفیق داده‌های آماری و یافته‌های پیمایشی، به ترتیب استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، تهران و ایلام نامناسب‌ترین و استان‌های هرمزگان، گلستان و خراسان شمالی مناسب‌ترین وضعیت را از دیدگاه فعالان کسب و کار از منظر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳ کسب کرده‌اند. در حالی که در پایش بهار سال ۱۴۰۳ نامناسب‌ترین استان‌ها، استان‌های کهگیلویه و

بویراحمد، تهران و چهارمحال و بختیاری و مناسب‌ترین استان‌ها نیز استان‌های هرمزگان، گلستان و خراسان شمالی بوده‌اند. براساس نتایج این مطالعه، از بین ۹ حوزه فعالیت اقتصادی مورد سنجش در این پایش، فعالان اقتصادی در حوزه کاری «نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب، برق و گاز» مناسب‌ترین حوزه کاری ارزیابی شده و حوزه کاری «دامداری، مرغداری و شیلات» در جایگاه نامناسب‌ترین حوزه قرار گرفته است. در حالی که در پایش بهار سال ۱۴۰۳ فعالان اقتصادی در حوزه کاری «زراعت، باغداری و جنگل‌داری» مناسب‌ترین حوزه کاری ارزیابی شده بود و حوزه کاری «هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا» در جایگاه نامناسب‌ترین حوزه قرار گرفته بود.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

این گزارش بر آن است تا با تهیه گزارش‌های فصلی ارزیابی‌کننده، شرایط پایش امنیت سرمایه‌گذاری در استان‌های کشور را نشان دهد. از این رو، با وجود اینکه دارای پیشنهاد سیاستی مشخص نیست؛ اما ذکر این نکته ضروری است که در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری روند رو به بهبودی نداشته است و متأسفانه به سمت نامناسب شدن حرکت کرده است. البته مقایسه سنوات گذشته همواره نشان می‌دهد که شاخص امنیت سرمایه‌گذاری متناسب با نوسانات مؤلفه‌های اقتصادی تغییراتی از خود نشان می‌دهد و این امر مجدداً در ادامه زمستان سال ۱۴۰۲ با نوسانات شدید نرخ ارز، برای بهار و تابستان سال ۱۴۰۳ نیز تطابق داشته است و با تغییرات نوسانی که در شاخص قیمت مصرف‌کننده نیز در این بازه شاهد آن بوده‌ایم، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در مقایسه با چند فصل قبلی نامناسب‌تر شده است و حتی پیش‌بینی می‌شود در صورت ادامه‌دار بودن نوسانات فوق وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری برای فصول آتی چندان مناسب نباشد. انتظار است با تداوم تهیه و انتشار گزارش‌های فصلی امنیت سرمایه‌گذاری، توجه و حساسیت عموم مسئولان کشور به این عامل کلیدی سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی، اما مغفول مانده در سیاست‌گذاری اقتصاد ایران جلب شود و این مجموعه گزارش‌های فصلی، به ترویج گفتمان امنیت سرمایه‌گذاری، قانون‌گذاری بهتر، رعایت قانون، احترام بیشتر به حقوق مالکیت و نیز بهبود عینی امنیت اقتصادی و فضای سرمایه‌گذاری در ایران کمک کند. علاوه بر این موارد، امید است با انجام مستمر این ارزیابی و انتشار نتایج آن، مسئولان اجرایی کشوری و استانی در قبال فعالان اقتصادی، متعهدتر و مسئولیت‌پذیرتر شده و قوای مقننه و قضائیه نیز در ایجاد بستر امن و رقابتی برای سرمایه‌گذاری و تولید در ایران بیشتر و مؤثرتر بکوشند.

۱. مقدمه^۱

گزارش حاضر، بیست و هفتمین گزارش مستمر فصلی است که با ابزار پرسش‌نامه و براساس ترکیبی از «ادراک‌سنجی» فعالان اقتصادی سراسر کشور از وضعیت ۲۴ مؤلفه پیمایشی (Survey Data) و نیز ۱۷ داده آماری (Hard Data) امنیت سرمایه‌گذاری ایران در دوره سه‌ماهه تابستان سال ۱۴۰۳ تهیه شده است. این گزارش، با روش‌های پیمایشی و آماری، نماگرها و مؤلفه‌های مؤثر در سرمایه‌گذاری را در استان‌ها و بخش‌های اقتصادی ایران ارزیابی کرده و با تلفیق آنها به روش علمی، «شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» مربوط به فصل تابستان سال ۱۴۰۳ را ارائه داده است.^۲ پرسش‌نامه پژوهش حاضر، به صورت الکترونیکی^۳ و شامل ۲۱ پرسش ثابت برای سنجش ادراک و احساس فعالان اقتصادی از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری به صورت کیفی و طیف (گزینه‌های) پنج‌گانه «خیلی زیاد، زیاد، تا حدودی، کم و خیلی کم» طراحی شده است.

۱. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به: مرکز پژوهش‌های مجلس، سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران، چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها به شماره مسلسل و همچنین آخرین گزارش با عنوان «پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۱۶، پاییز ۱۴۰۰، خردادماه ۱۴۰۱، شماره مسلسل ۱۸۲۶۶.
۲. به جهت لزوم رعایت اختصار، تصمیم بر آن شد که از این به بعد، روش‌شناسی گزارش، پرسش‌نامه و مقررات پیمایش، جامعه انتخاب نمونه و حجم نمونه‌ها و میزان درصد نمونه‌های تحقق یافته در هر استان، در متن اصلی گزارش درج نشوند؛ موارد فوق‌الذکر در پیوست و متون گزارش‌های قبلی (سال ۱۴۰۱ به قبل) قابل مطالعه است.
۳. سؤال‌های پرسش‌نامه در آدرس www.rcmajlisform.ir و از طریق ارسال لینک اختصاصی با پیامک و در قالب اپلیکیشن بله برای جامعه آماری در دسترس است.

در پرسش‌نامه و ارزیابی پایش امنیت سرمایه‌گذاری، ارزیابی بین صفر و ۱۰ انجام می‌شود. به طوری که ۱۰ نامناسب‌ترین (بدترین) و صفر مناسب‌ترین (بهترین) ارزیابی است و در نهایت شاخص هر چه به صفر نزدیک‌تر باشد، مناسب‌تر (بهتر) ارزیابی و تلقی می‌شود. در عین حال، از ابتدای سال ۱۴۰۱ سه پرسش جدید در خصوص تغییرات برخی مقررات به پرسش‌نامه پایش افزوده شده که عبارتند از: در فصل (تابستان) ۱۴۰۳ تغییر قوانین و مقررات صادراتی تا چه حد بر کسب و کار شما تأثیر گذاشته است؟ در فصل (تابستان) ۱۴۰۳ تغییر قوانین و مقررات وارداتی تا چه حد بر کسب و کار شما تأثیر گذاشته است؟ در فصل (تابستان) ۱۴۰۳ قیمت‌گذاری دستوری از سوی نهادهای مرجع قیمت‌گذاری تا چه حد بر کسب و کار شما تأثیر گذاشته است؟

یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش، دسترسی به فهرست اعضای نمونه آماری تعیین شده (فعالان اقتصادی سراسر کشور) و نیز قانع و راضی کردن آنها به تکمیل پرسش‌نامه این پژوهش بوده است. گفتنی است که باید به طور متوسط از هر استان ۲۶۰ پرسش‌نامه تکمیل و تحویل داده شود. برای پایش تابستان سال ۱۴۰۳ بالغ بر ۸۴۸۱ پرسش‌نامه قابل قبول واصل شده است. خوشبختانه برای پایش تابستان نیز کفایت آماری نمونه‌ها تا حدود زیادی حاصل شده است، اما به رغم تمام تلاش‌های تیم پایش، معدودی از استان‌ها با استانداردها و انتظارات آماری اندکی فاصله وجود دارد؛ به نحوی که برای فصل تابستان سال ۱۴۰۳ همه استان‌ها به غیر از استان‌های ذیل صددرصد کفایت آماری مشارکت مورد انتظار محقق شده است، به نحوی که استان‌های چهار محال و بختیاری، اردبیل و بوشهر زیر ۸۵ درصد و استان‌های ایلام، سمنان و سیستان و بلوچستان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد و هرمزگان بین ۸۵ تا صددرصد^۱ کفایت آماری تحقق پیدا کرده است. بنابراین براساس روش آماری مورد استفاده، برای تعمیم نتایج پژوهش در همه استان‌ها (به کل جامعه) باید با قدری احتیاط عمل کرد. امید است با تغییر وضعیت و تثبیت شرایط کشور در پایش‌های آتی، اقبال فعالان کسب و کار به مشارکت در نظرسنجی‌های پایش امنیت، حداکثر مشارکت فعال اکثر واجدان شرایط در تمامی ۳۱ استان کشور ادامه داشته باشد و بتوان نتایج قابل قبول‌تر کارشناسی و قابل تعمیم به کل استان‌ها را به دست آورد. بیان این مطلب ضروری است که از سال ۱۴۰۲ تاکنون خوشبختانه روند مشارکت فعالان کسب و کار در پایش امنیت سرمایه‌گذاری فصلی بسیار مناسب و افزایشی بوده است؛ لکن تداوم و استمرار آن قطعاً از نقاط قوت و قابل توجه سلسله گزارش‌های پایش امنیت سرمایه‌گذاری خواهد بود.

۲. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران

پس از استخراج مؤلفه‌های پیمایشی و آماری، اکنون با تلفیق این مؤلفه‌ها، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳ ارائه می‌شود. براساس پژوهش پشتیبان گزارش حاضر،^۲ شاخص امنیت سرمایه‌گذاری، با محاسبه میانگین وزنی مؤلفه‌های پیمایشی و آماری با نسبت ۸۰ به ۲۰ استخراج می‌شود که بر این اساس، شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری برای فصل تابستان سال ۱۴۰۳ با کمیته ۵/۸۱ از نامناسب‌تر شدن وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به بهار سال ۱۴۰۳ با کمیته ۵/۷۷ حکایت می‌کند. شایان ذکر است که روند شاخص در سال ۱۴۰۲ نیز به گونه‌ای بوده که در فصل زمستان کمیته ۴/۷۲ بوده است و در پاییز سال ۱۴۰۲ کمیته ۶/۷۰، در تابستان ۱۴۰۲ کمیته ۵/۶۶ و در فصل بهار کمیته ۵/۷۳ ثبت شده است. نامناسب شدن شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از ابتدای سال ۱۴۰۲ تاکنون نشانه‌ای هشداردهنده از وضعیت نامناسب شدن مؤلفه‌های این شاخص و شرایط اساسی امنیت سرمایه‌گذاری است.

۱. جزئیات در پیوست قابل مشاهده است.

۲. مرکز پژوهش‌های مجلس، سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران، چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها به شماره مسلسل ۱۵۸۵۲.

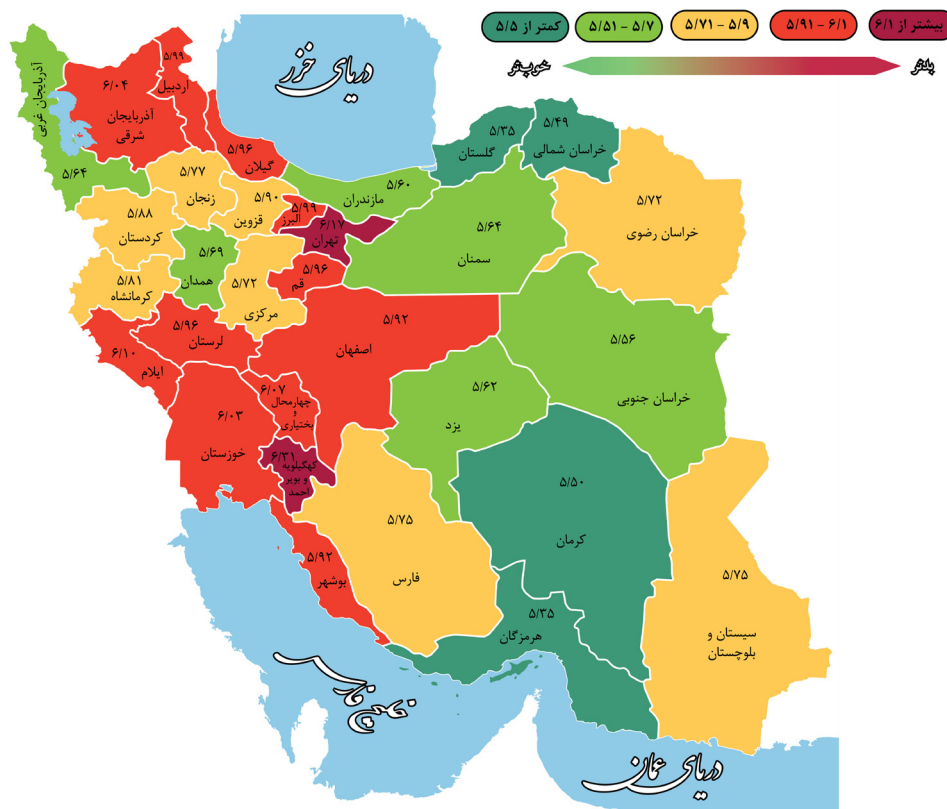
جدول ۱. رتبه‌بندی استان‌ها از نظر شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در پایش تابستان ۱۴۰۳ و مقایسه آن با سه فصل گذشته

ردیف	استان / شاخص	شاخص امنیت سرمایه‌گذاری				
		تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۲	پاییز ۱۴۰۲	تابستان ۱۴۰۲
۱	هرمزگان	۵/۳۵	۵/۲۴	۴/۴۰	۵/۱۹	۵/۱۴
۲	گلستان	۵/۳۵	۵/۳۰	۴/۶۹	۵/۲۴	۵/۲۳
۳	خراسان شمالی	۵/۴۹	۵/۴۷	۴/۸۰	۵/۳۹	۵/۳۷
۴	کرمان	۵/۵۰	۵/۴۹	۴/۶۷	۵/۴۰	۵/۴۰
۵	خراسان جنوبی	۵/۵۶	۵/۵۵	۴/۴۹	۵/۴۴	۵/۴۵
۶	مازندران	۵/۶۰	۵/۵۶	۴/۹۸	۵/۵۳	۵/۴۸
۷	یزد	۵/۶۲	۵/۶۵	۵/۴۸	۵/۶۵	۵/۶۱
۸	آذربایجان غربی	۵/۶۴	۵/۶۰	۴/۶۲	۵/۵۰	۵/۴۶
۹	سمنان	۵/۶۴	۵/۵۶	۴/۶۱	۵/۴۲	۵/۴۲
۱۰	همدان	۵/۶۹	۵/۶۷	۵/۰۸	۵/۶۵	۵/۶۴
۱۱	خراسان رضوی	۵/۷۲	۵/۷۳	۵/۰۳	۵/۶۷	۵/۶۰
۱۲	مرکزی	۵/۷۲	۵/۶۷	۴/۹۹	۵/۷۰	۵/۵۸
۱۳	سیستان و بلوچستان	۵/۷۵	۵/۸۰	۴/۵۹	۵/۷۸	۵/۷۱
۱۴	فارس	۵/۷۵	۵/۷۰	۴/۹۹	۵/۶۳	۵/۵۲
۱۵	زنجان	۵/۷۷	۵/۷۱	۴/۷۴	۵/۶۰	۵/۶۴
۱۶	کرمانشاه	۵/۸۱	۵/۸۱	۵/۰۹	۵/۷۲	۵/۵۶
۱۷	کردستان	۵/۸۸	۵/۸۱	۵/۱۷	۵/۷۵	۵/۷۱
۱۸	قزوین	۵/۹۰	۵/۸۸	۴/۹۹	۵/۸۱	۵/۷۳
۱۹	بوشهر	۵/۹۲	۵/۷۸	۵/۰۲	۵/۷۳	۵/۶۹
۲۰	اصفهان	۵/۹۲	۵/۹۴	۵/۷۲	۵/۸۰	۵/۷۸
۲۱	قم	۵/۹۶	۵/۹۳	۵/۲۱	۵/۹۰	۵/۸۱
۲۲	گیلان	۵/۹۶	۵/۹۳	۵/۲۸	۵/۸۵	۵/۷۷
۲۳	لرستان	۵/۹۶	۵/۹۳	۵/۲۵	۵/۹۳	۵/۹۳
۲۴	البرز	۵/۹۹	۵/۸۴	۵/۰۲	۵/۷۴	۵/۷۰
۲۵	اردبیل	۵/۹۹	۵/۹۵	۵/۲۷	۵/۸۱	۵/۸۰
۲۶	خوزستان	۶/۰۳	۵/۹۸	۵/۲۵	۵/۹۱	۵/۸۷
۲۷	آذربایجان شرقی	۶/۰۴	۵/۹۹	۵/۵۸	۵/۹۶	۵/۸۹
۲۸	چهارمحال و بختیاری	۶/۰۷	۶/۰۲	۵/۵۳	۵/۹۴	۵/۹۴
۲۹	ایلام	۶/۱۰	۶	۵/۶۳	۵/۸۹	۵/۸۶
۳۰	تهران	۶/۱۷	۶/۲۱	۵/۴۶	۶/۱۰	۶/۰۸
۳۱	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۳۱	۶/۲۸	۶/۰۸	۶/۲۲	۶/۱۷
	میانگین	۵/۸۱	۵/۷۷	۵/۷۲	۵/۷۰	۵/۶۶

توضیح: شاخص تلفیقی امنیت سرمایه‌گذاری میانگین وزنی دو بخش پیمایشی با وزن ۰/۸ و آماری با وزن ۰/۲ است. رتبه استان‌ها براساس شاخص تلفیقی تابستان سال ۱۴۰۳ از نامناسب‌ترین به مناسب‌ترین مرتب شده است.

جدول ۱ نشان می‌دهد براساس فروض و تعاریف این پژوهش، مناسب‌ترین استان‌ها از نظر فعالان کسب و کار در خصوص امنیت سرمایه‌گذاری برای پایش تابستان سال ۱۴۰۳، همانند ۴ فصل گذشته مجدداً استان هرمزگان بوده است. در این میان، برای پایش تابستان سال ۱۴۰۳ نیز مجدداً استان کهگیلویه و بویراحمد، همانند پایش هر دو فصل قبلی مجدداً به‌عنوان نامناسب‌ترین استان ارزیابی شده است.

شکل ۱. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها در تابستان سال ۱۴۰۳

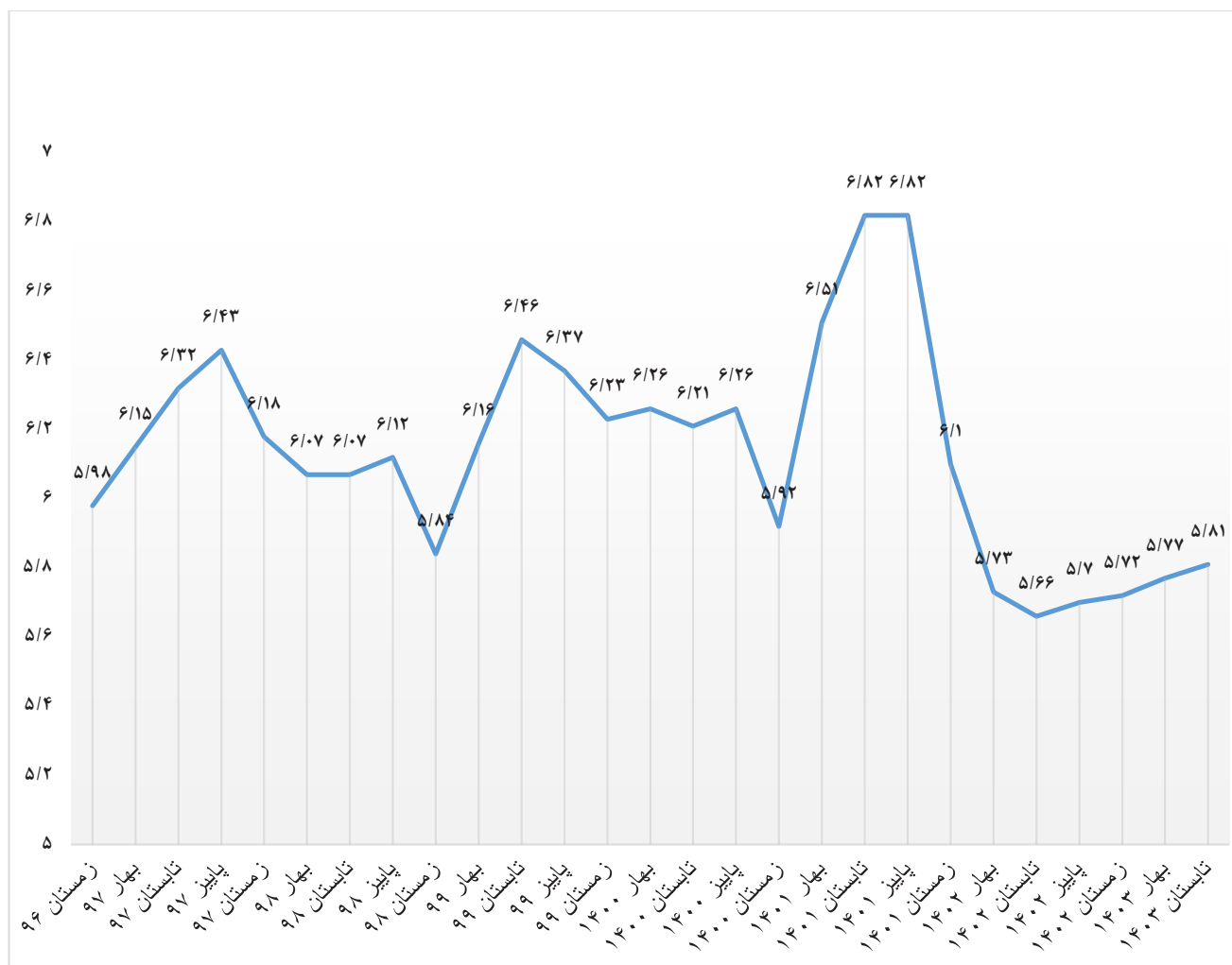

دقت در جدول ۱ و مقایسه آن در پایش‌های مختلف نشان می‌دهد که تکرار شونده‌گی برخی استان‌ها از نظر مناسب بودن یا نامناسب بودن وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری حائز اهمیت بوده و می‌تواند دلالت‌هایی برای مقامات استانی داشته باشد. به عبارتی، در صورتی که کفایت آماری لازم در پایش‌ها از نظر تعداد مشارکت‌کننده حاصل شود، اگر استان‌هایی به‌تکرار در بین مناسب‌ترین یا نامناسب‌ترین استان‌ها از حیث شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در رتبه‌بندی استانی قرار گیرند؛ به بررسی و مطالعات درون‌استانی ویژه نیاز خواهند داشت. از طرفی برای مقامات استانی تغییر رتبه آن استان از نظر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری می‌تواند این پیام را داشته باشد که به چه علت و با تغییر چه مؤلفه‌هایی وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری استان‌شان تفاوت کرده است. پیشنهاد می‌شود در راستای ایجاد بستر مناسب برای توجه لازم به شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از این به بعد شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به‌عنوان یکی از شاخص‌های ارزیابی میزان اثرگذاری مقامات استانی در هفته دولت مورد ارزیابی استان‌های برتر شناخته شود.

شکل ۲ روند شاخص امنیت سرمایه‌گذاری طی ۲۷ فصل گذشته را نشان می‌دهد. نامناسب‌ترین وضعیت در پاییز و زمستان سال ۱۴۰۱ و مناسب‌ترین وضعیت مربوط به فصل تابستان سال ۱۴۰۲، زمستان سال ۱۳۹۸ و زمستان سال ۱۴۰۰ بوده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود از ابتدای سال ۱۴۰۲ فصل به فصل تا تابستان سال ۱۴۰۳ وضعیت شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به سمت نامناسب‌تر بودن حرکت کرده است.

شکل ۲. نمودار روند تغییرات شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری طی ۲۷ فصل گذشته (زمستان ۱۳۹۶ تا تابستان ۱۴۰۳)

۳. نتایج پژوهش براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری

همچنان که در بخش‌های پیشین اشاره شده هر شاخص از تعدادی نماگر و هر نماگر از تعدادی مؤلفه تشکیل شده است. در بخش قبل، نتایج پژوهش براساس مؤلفه‌های آماری و پیمایشی ارائه شد. در این بخش نتایج پژوهش براساس نماگرهای هفت‌گانه امنیت سرمایه‌گذاری ارائه می‌شود. یادآور می‌شود در این پژوهش، هفت نماگر اصلی تشکیل‌دهنده شاخص امنیت سرمایه‌گذاری طبق جدول زیر تعریف شده‌اند و ارزیابی کلی هر نماگر با تلفیق مؤلفه‌های آماری و پیمایشی (به صورت تأثیر ۲۰ درصدی مؤلفه‌های آماری و ۸۰ درصدی مؤلفه‌های پیمایشی) به ترتیب زیر است:

جدول ۲. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در تابستان ۱۴۰۳ و مقایسه آنها در فصول گذشته

ردیف	نماگرهای شاخص امنیت سرمایه‌گذاری	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۲	پاییز ۱۴۰۲	میانگین چهارفصل منتهی به تابستان ۱۴۰۳	تغییر تابستان سال ۱۴۰۳ نسبت به بهار ۱۴۰۳
۱	عملکرد دولت (نامناسب‌ترین و بدترین ارزیابی در فصول اخیر)	۶/۹۰	۶/۸۵	۶/۸۰	۶/۸۳	۶/۸۵	نامناسب‌تر
۲	ثبات اقتصاد کلان	۶/۴۹	۶/۴۵	۶/۲۹	۶/۱۳	۶/۳۴	نامناسب‌تر
۳	تعریف و تضمین حقوق مالکیت	۶/۲۲	۶/۱۴	۶/۱۰	۶/۰۹	۶/۱۴	نامناسب‌تر
۴	فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی	۶/۰۶	۶/۰۳	۵/۹۹	۵/۹۸	۶/۰۲	نامناسب‌تر
۵	شفافیت و سلامت اداری	۵/۵۵	۵/۵	۵/۴۶	۵/۴۶	۵/۴۹	نامناسب‌تر
۶	ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی	۵/۳۹	۵/۳۹	۵/۳۳	۵/۴۱	۵/۳۸	بدون تغییر
۷	مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (مناسب‌ترین و بهترین ارزیابی در دو فصل اخیر)	۴/۸۲	۴/۷۸	۴/۷۴	۴/۷۵	۴/۷۷	نامناسب‌تر

توضیح: نمره ۱۰: نامناسب‌ترین ارزیابی.

در جدول ۲ ترتیب نماگرهای هفت‌گانه از نامناسب‌ترین به مناسب‌ترین ارائه شده است. از مقایسه این جدول با مطالعات گذشته درمی‌یابیم که نامناسب‌ترین نماگر در تابستان سال ۱۴۰۳ همانند چند پایش گذشته، همچنان نماگر «عملکرد دولت» بوده؛ در این میان مناسب‌ترین نماگر در چند پایش اخیر، همچنان نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» است. با دقت در ارزیابی‌های صورت گرفته متوجه می‌شویم که در تابستان سال ۱۴۰۳ همانند سه فصل گذشته وضعیت نماگر «ثبات اقتصاد کلان» در جایگاه دومین نماگر نامناسب قرار گرفته است. نکته مورد توجه این است که وضعیت نماگر «ثبات اقتصاد کلان» که از مؤلفه پیمایشی «ثبات قیمت مواد اولیه» و دو مؤلفه آماری «عدم نوسان شاخص تورم مصرف‌کننده» و «ثبات نرخ ارز» تشکیل شده، با نامناسب شدن وضعیت ثبات نرخ ارز و همچنین نوسانات شاخص تورم مصرف‌کننده خصوصاً از پاییز سال ۱۴۰۲ تاکنون و همچنین در دوره مورد سنجش به مقدار قابل توجهی روند آن نسبت به فصول گذشته به سمت نامناسب‌تر شدن رفته است.

۳-۱. بررسی وضعیت نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها

رتبه‌بندی استان‌ها به ترتیب هر یک از هفت نماگر امنیت سرمایه‌گذاری بر حسب مناسب‌ترین تا نامناسب‌ترین ارزیابی در استان‌ها در هر نماگر، ارائه شده است.

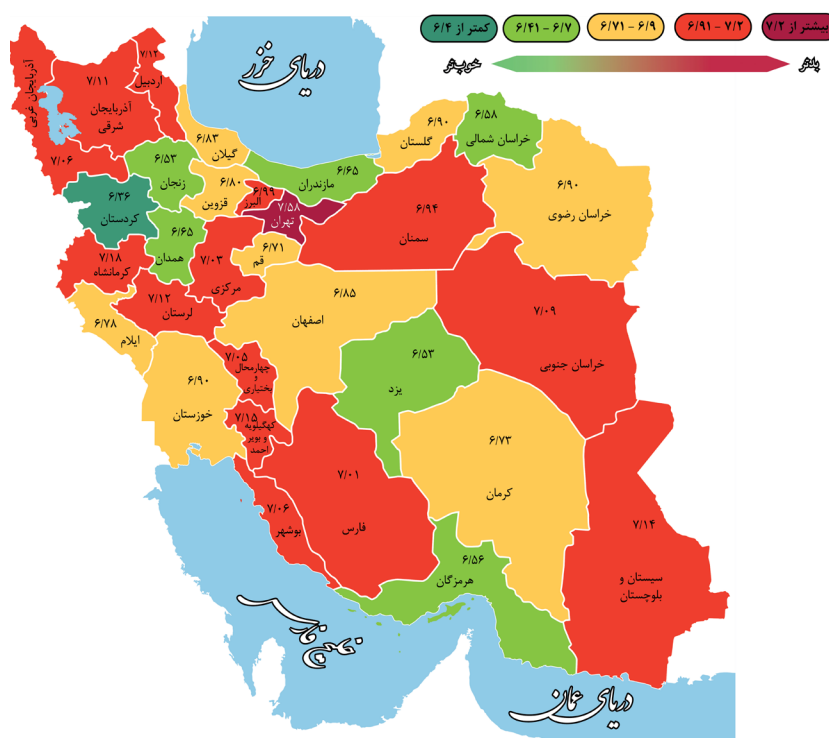
الف) نماگر «عملکرد دولت»

نماگر «عملکرد دولت» در تابستان سال ۱۴۰۳ در جدول ۳ به تفکیک استان‌های کشور ارائه شده است. روند مقدار عددی این نماگر در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد بعد از مناسب شدن آن در ۶ ماهه اول نسبت به پایش‌های قبلی، مجدداً به سمت نامناسب شدن در پاییز و زمستان سال ۱۴۰۲ و در ادامه در بهار و تابستان سال ۱۴۰۳ حرکت کرده و در میان همه نماگرها همچنان نامناسب‌ترین نماگر در میان هفت نماگر اصلی پایش امنیت سرمایه‌گذاری است.

جدول ۳. رتبه استان‌ها بر اساس نماگر «عملکرد دولت» در تابستان ۱۴۰۳

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	کردستان	۶/۳۶	۱۲	گیلان	۶/۸۳	۲۳	آذربایجان غربی	۷/۰۶
۲	زنجان	۶/۵۳	۱۳	اصفهان	۶/۸۵	۲۴	خراسان جنوبی	۷/۰۹
۳	یزد	۶/۵۳	۱۴	خراسان رضوی	۶/۹۰	۲۵	آذربایجان شرقی	۷/۱۱
۴	هرمزگان	۶/۵۶	۱۵	گلستان	۶/۹۰	۲۶	اردبیل	۷/۱۲
۵	خراسان شمالی	۶/۵۸	۱۶	خوزستان	۶/۹۰	۲۷	لرستان	۷/۱۲
۶	مازندران	۶/۶۵	۱۷	سمنان	۶/۹۴	۲۸	سیستان و بلوچستان	۷/۱۴
۷	همدان	۶/۶۵	۱۸	البرز	۶/۹۹	۲۹	کهگیلویه و بویراحمد	۷/۱۵
۸	قم	۶/۷۱	۱۹	فارس	۷/۰۱	۳۰	کرمانشاه	۷/۱۸
۹	کرمان	۶/۷۳	۲۰	مرکزی	۷/۰۳	۳۱	تهران	۷/۵۸
۱۰	ایلام	۶/۷۸	۲۱	چهارمحال و بختیاری	۷/۰۵		میانگین کشوری	۶/۹۰
۱۱	قزوین	۶/۸۰	۲۲	بوشهر	۷/۰۶			

شکل ۳. وضعیت نماگر «عملکرد دولت» به تفکیک استان‌ها در تابستان سال ۱۴۰۳

ب) نماگر «ثبات اقتصاد کلان»

نماگر ثبات اقتصاد کلان در تابستان سال ۱۴۰۳ به تفکیک استان‌های کشور در جدول ۴ ارائه شده است. در این گزارش و در این نماگر، استان‌های یزد، مازندران و هرمزگان نسبت به سایر استان‌ها بهتر و مناسب‌تر ارزیابی شده و استان‌های کردستان، خراسان جنوبی و اردبیل، نامناسب‌تر از بقیه بوده‌اند. نکته قابل توجه این است که کمیت این نماگر در ادامه روند فصل گذشته همچنان به سمت نامناسب‌تر ارزیابی شدن حرکت می‌کند که نیاز به بررسی دقیق عوامل و چرایی آن دارد.

جدول ۴. رتبه استان‌ها بر اساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان» در تابستان سال ۱۴۰۳

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	یزد	۵/۱۲	۱۲	اصفهان	۶/۴۸	۲۳	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۷۴
۲	مازندران	۵/۸۴	۱۳	خوزستان	۶/۵۰	۲۴	چهارمحال و بختیاری	۶/۷۹
۳	هرمزگان	۵/۸۶	۱۴	زنجان	۶/۵۰	۲۵	مرکزی	۶/۸۰
۴	کرمان	۵/۹۸	۱۵	آذربایجان شرقی	۶/۵۱	۲۶	خراسان رضوی	۶/۸۲
۵	گلستان	۵/۹۸	۱۶	بوشهر	۶/۶۰	۲۷	البرز	۶/۸۲
۶	سمنان	۶/۰۵	۱۷	لرستان	۶/۶۰	۲۸	گیلان	۶/۸۸
۷	تهران	۶/۳۳	۱۸	سیستان و بلوچستان	۶/۶۱	۲۹	اردبیل	۶/۹۳
۸	همدان	۶/۳۴	۱۹	آذربایجان غربی	۶/۶۷	۳۰	خراسان جنوبی	۷/۰۱
۹	قم	۶/۳۷	۲۰	قزوین	۶/۷۰	۳۱	کردستان	۷/۱۸
۱۰	خراسان شمالی	۶/۴۰	۲۱	ایلام	۶/۷۰		میانگین کشوری	۶/۴۹
۱۱	فارس	۶/۴۳	۲۲	کرمانشاه	۶/۷۱			

شکل ۴. وضعیت نماگر «ثبات اقتصاد کلان» به تفکیک استان‌ها در تابستان سال ۱۴۰۳

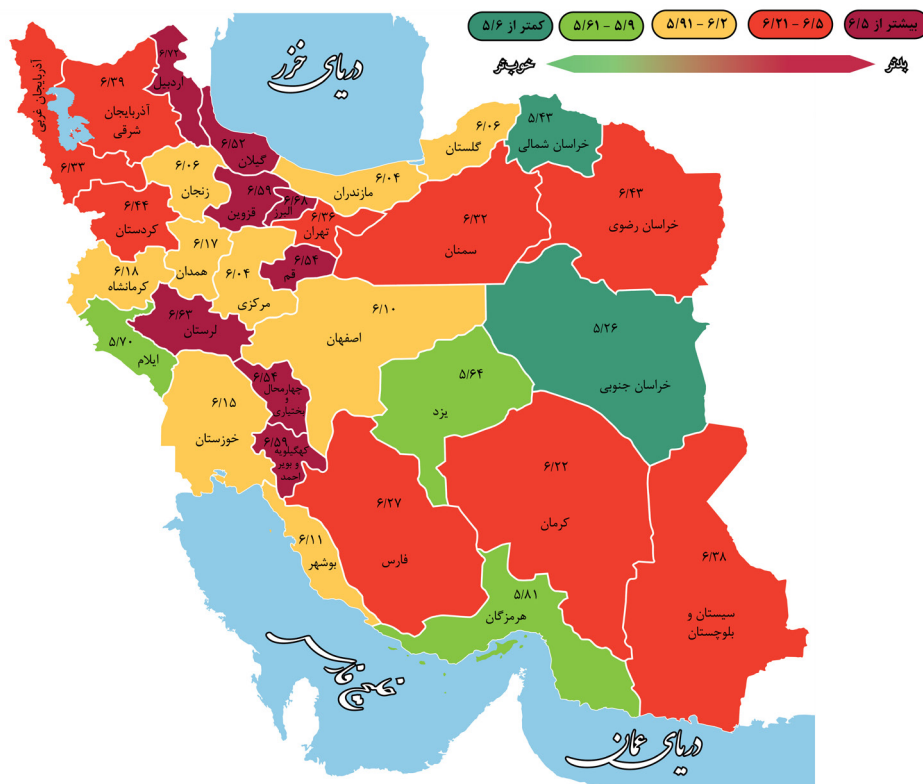
ج) نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»

در تابستان سال ۱۴۰۳، این نماگر با عدد ۶/۱۴ از ۱۰ در جایگاه سومین نماگر نامناسب قرار گرفته است. در جدول ۵ رتبه‌بندی استان‌ها نمایش داده شده که در آن استان‌های خراسان جنوبی، خراسان شمالی و یزد، مناسب‌ترین وضعیت و استان‌های اردبیل، البرز و لرستان، نامناسب‌ترین وضعیت را داشته‌اند.

جدول ۵. رتبه استان‌ها بر اساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» در تابستان سال ۱۴۰۳

رتبه	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	خراسان جنوبی	۵/۲۶	۱۲	خوزستان	۶/۱۵	۲۳	کردستان	۶/۴۴
۲	خراسان شمالی	۵/۴۳	۱۳	همدان	۶/۱۷	۲۴	گیلان	۶/۵۲
۳	یزد	۵/۶۴	۱۴	کرمانشاه	۶/۱۸	۲۵	قم	۶/۵۴
۴	ایلام	۵/۷۰	۱۵	کرمان	۶/۲۲	۲۶	چهارمحال و بختیاری	۶/۵۴
۵	هرمزگان	۵/۸۱	۱۶	فارس	۶/۲۷	۲۷	قزوین	۶/۵۹
۶	مرکزی	۶/۰۴	۱۷	سمنان	۶/۳۲	۲۸	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۵۹
۷	مازندران	۶/۰۴	۱۸	آذربایجان غربی	۶/۳۳	۲۹	لرستان	۶/۶۳
۸	زنجان	۶/۰۶	۱۹	تهران	۶/۳۶	۳۰	البرز	۶/۶۸
۹	گلستان	۶/۰۶	۲۰	سیستان و بلوچستان	۶/۳۸	۳۱	اردبیل	۶/۷۲
۱۰	اصفهان	۶/۱۰	۲۱	آذربایجان شرقی	۶/۳۹		میانگین کشوری	۶/۲۲
۱۱	بوشهر	۶/۱۱	۲۲	خراسان رضوی	۶/۴۳			

شکل ۵. وضعیت نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» به تفکیک استان‌ها، تابستان سال ۱۴۰۳

د) نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»

نماگر فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی، بیشترین مؤلفه (۹ مؤلفه) را در میان هفت نماگر دیگر دارد که بیش از نیمی از آن مؤلفه‌ها پیمایشی (از سوی فعالان مشارکت کننده در این پایش مورد ارزیابی قرار گرفته است) هستند. این نماگر در تابستان سال ۱۴۰۳، در رتبه چهارم نامناسب‌ترین نماگرها قرار گرفته است. در جدول ۶ وضعیت استان‌ها در این نماگر ارائه شده است.

جدول ۶. رتبه استان‌ها در نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی» تابستان سال ۱۴۰۳

رتبه	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	رتبه	استان	ردیف
۱	گلستان	۵/۳۶	۱۲	همدان	۵/۹۶	۲۳	چهارمحال و بختیاری	۶/۳۰
۲	کرمان	۵/۳۹	۱۳	قزوین	۶/۰۱	۲۴	یزد	۶/۳۲
۳	هرمزگان	۵/۴۳	۱۴	مازندران	۶/۰۱	۲۵	بوشهر	۶/۳۸
۴	خراسان رضوی	۵/۶۰	۱۵	مرکزی	۶/۰۳	۲۶	خوزستان	۶/۴۲
۵	سیستان و بلوچستان	۵/۶۳	۱۶	سمنان	۶/۰۴	۲۷	آذربایجان شرقی	۶/۵۰
۶	آذربایجان غربی	۵/۶۷	۱۷	لرستان	۶/۰۸	۲۸	اصفهان	۶/۶۲
۷	خراسان شمالی	۵/۷۶	۱۸	گیلان	۶/۱۰	۲۹	قم	۶/۶۶
۸	خراسان جنوبی	۵/۸۳	۱۹	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۱۵	۳۰	تهران	۶/۶۷
۹	کرمانشاه	۵/۸۵	۲۰	زنجان	۶/۱۸	۳۱	ایلام	۶/۷۳
۱۰	فارس	۵/۹۰	۲۱	اردبیل	۶/۲۰		میانگین کشوری	۶/۰۶
۱۱	کردستان	۵/۹۴	۲۲	البرز	۶/۲۳			

شکل ۶. وضعیت نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی» به تفکیک استان‌ها در تابستان ۱۴۰۳

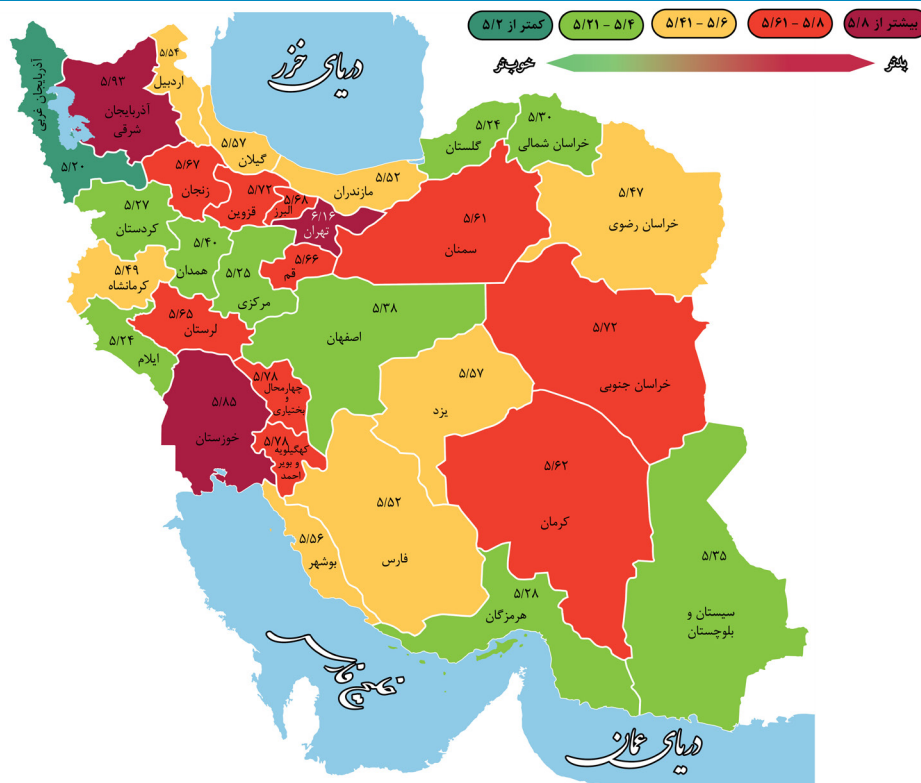
۵) نماگر «شفافیت و سلامت اداری»

نماگر شفافیت و سلامت اداری، شامل چهار مؤلفه است که همه آنها به صورت پیمایشی محاسبه شده‌اند. دقت در وضعیت آن می‌تواند قابل توجه باشد؛ این نماگر تابستان سال ۱۴۰۳ در جایگاه پنجم نامناسب‌ترین نماگرها قرار گرفته است. جدول ۷ رتبه‌بندی استان‌ها براساس این نماگر را در مطالعه تابستان سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد.

جدول ۷. رتبه استان‌ها براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری» در تابستان سال ۱۴۰۳

رتبه	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	آذربایجان غربی	۵/۲۰	۱۲	کرمانشاه	۵/۴۹	۲۳	زنجان	۵/۶۷
۲	گلستان	۵/۲۴	۱۳	فارس	۵/۵۲	۲۴	البرز	۵/۶۸
۳	ایلام	۵/۲۴	۱۴	مازندران	۵/۵۲	۲۵	قزوین	۵/۷۲
۴	مرکزی	۵/۲۵	۱۵	اردبیل	۵/۵۴	۲۶	خراسان جنوبی	۵/۷۲
۵	کردستان	۵/۲۷	۱۶	بوشهر	۵/۵۶	۲۷	کهگیلویه و بویراحمد	۵/۷۸
۶	هرمزگان	۵/۲۸	۱۷	یزد	۵/۵۷	۲۸	چهارمحال و بختیاری	۵/۷۸
۷	خراسان شمالی	۵/۳۰	۱۸	گیلان	۵/۵۷	۲۹	خوزستان	۵/۸۵
۸	سیستان و بلوچستان	۵/۳۵	۱۹	سمنان	۵/۶۱	۳۰	آذربایجان شرقی	۵/۹۳
۹	اصفهان	۵/۳۸	۲۰	کرمان	۵/۶۲	۳۱	تهران	۶/۱۶
۱۰	همدان	۵/۴۰	۲۱	لرستان	۵/۶۵		میانگین کشوری	۵/۵۵
۱۱	خراسان رضوی	۵/۴۷	۲۲	قم	۵/۶۶			

شکل ۷. وضعیت نماگر «شفافیت و سلامت اداری» به تفکیک استان‌ها در تابستان سال ۱۴۰۳

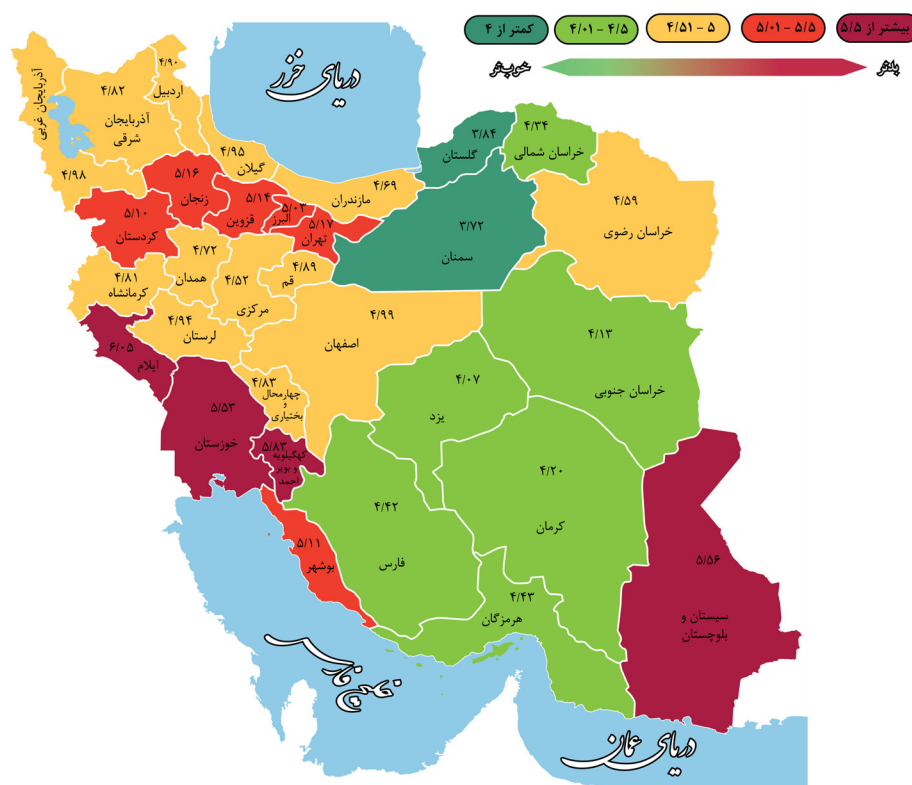
ز) نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض»

نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض شامل هشت مؤلفه است که اکثر آنها آماری هستند. طبق جدول ۹ و براساس رتبه‌بندی استان‌ها، در تابستان سال ۱۴۰۳ فعالان اقتصادی استان‌های سمنان، گلستان و یزد، مناسب‌ترین ارزیابی و فعالان اقتصادی استان‌های ایلام، کهگیلویه و بویراحمد و سیستان و بلوچستان، نامناسب‌ترین ارزیابی را از نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» داشته‌اند. این نماگر مجدداً مناسب‌ترین نماگر ارزیابی شده است.

جدول ۹. رتبه استان‌ها براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» تابستان سال ۱۴۰۳

رتبف	استان	ارزیابی	رتبف	استان	ارزیابی	رتبف	استان
۱	سمنان	۳/۷۲	۱۲	همدان	۴/۷۲	۲۳	کردستان
۲	گلستان	۳/۸۴	۱۳	کرمانشاه	۴/۸۱	۲۴	بوشهر
۳	یزد	۴/۰۷	۱۴	آذربایجان شرقی	۴/۸۲	۲۵	قزوین
۴	خراسان جنوبی	۴/۱۳	۱۵	چهارمحال و بختیاری	۴/۸۳	۲۶	زنجان
۵	کرمان	۴/۲۰	۱۶	قم	۴/۸۹	۲۷	تهران
۶	خراسان شمالی	۴/۳۴	۱۷	اردبیل	۴/۹۰	۲۸	خوزستان
۷	فارس	۴/۴۲	۱۸	لرستان	۴/۹۴	۲۹	سیستان و بلوچستان
۸	هرمزگان	۴/۴۳	۱۹	گیلان	۴/۹۵	۳۰	کهگیلویه و بویراحمد
۹	مرکزی	۴/۵۲	۲۰	آذربایجان غربی	۴/۹۸	۳۱	ایلام
۱۰	خراسان رضوی	۴/۵۹	۲۱	اصفهان	۴/۹۹		میانگین کشوری
۱۱	مازندران	۴/۶۹	۲۲	البرز	۵/۰۳		

شکل ۹. وضعیت نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» به تفکیک استان‌ها در تابستان سال ۱۴۰۳

۴. بررسی مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳

۴-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۱۷ مؤلفه آماری در تابستان سال ۱۴۰۳

شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۳۸ مؤلفه است که ۱۷ مؤلفه آن آماری (HD)^۱ هستند؛ یعنی سنجش آن به پیمایش و نظرخواهی نیاز ندارد و از سوی نهادهای رسمی، محاسبه و اعلام می‌شوند. گفتنی است داده‌های مربوط به مؤلفه‌های نرخ تورم، ثبات نرخ ارز و ثبات مسئولان استانی^۲ به روزرسانی شده و براساس داده‌های تابستان سال ۱۴۰۳ بوده و داده‌های مؤلفه ضریب نفوذ بیمه به سال ۱۴۰۲^۳ مربوط است و سایر داده‌های مؤلفه‌های باقی‌مانده براساس آخرین سالنامه منتشر شده و در دسترس قوه قضائیه^۴ برای سال ۱۴۰۱ در تحلیل‌ها مورد استفاده قرار گرفته است. همان‌طور که در پایش‌های قبلی توضیح داده شد؛ دو نماگر شفافیت و سلامت اداری و نماگر عملکرد دولت صرفاً براساس مؤلفه‌های پیمایشی سنجش و ارزیابی می‌شوند و هیچ مؤلفه آماری برای آنها در نظر گرفته نشده است. به عبارتی، وضعیت آنها دقیقاً براساس فصل مورد سنجش مورد ارزیابی قرار می‌گیرند.

گفتنی است، برای تلفیق اطلاعات فوق (داده‌های آماری) با داده‌های پیمایشی و استخراج شاخص امنیت سرمایه‌گذاری برای هر استان و در نهایت برای کل کشور، پس از تهیه جدول اطلاعات نسبی ۱۷ مؤلفه، این مؤلفه‌ها نرمال‌سازی شده^۵ و سپس با جدول اطلاعات پیمایشی تلفیق شده‌اند. با توجه به مراحل و پیش‌فرض‌های مذکور، مؤلفه‌های آماری (HD) شاخص امنیت سرمایه‌گذاری پس از نرمال شدن برای فصل تابستان سال ۱۴۰۳ محاسبه می‌شود که با توجه به لزوم رعایت اختصار، جداول مربوطه در این گزارش ارائه نشده‌اند.

مطالعه این فصل نشان می‌دهد شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از نظر مؤلفه‌های آماری برای فصل تابستان سال ۱۴۰۳ عدد میانگین ۱۰/۴/۱۰ (شاخص ۱۰ به معنای نامنی مطلق سرمایه‌گذاری) به دست آمده که نسبت به فصل گذشته (بهار ۱۴۰۳) که ۴/۱۱ بوده، به مقدار ناچیزی مناسب شده است.

بررسی‌ها نشان می‌دهد با به‌روزرسانی داده‌های آماری براساس منابع آماری مورد استفاده، با کاهش و مناسب شدن اکثر داده‌های مؤلفه‌های آماری در ۶ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲، میانگین ارزیابی مؤلفه‌های آماری برای پایش فصل تابستان سال ۱۴۰۲ به مقدار قابل توجهی مناسب شده بود و در جایگاه بهترین ارزیابی در چند سال گذشته قرار گرفته بود، اما در بررسی‌های پایش زمستان و پاییز سال ۱۴۰۲ و همچنین بهار و تابستان سال ۱۴۰۳ در می‌یابیم که مجدداً عامل اصلی نامناسب‌تر شدن مؤلفه‌های آماری نسبت به ماه‌های گذشته، بالا رفتن کمیّت (نامناسب‌تر ارزیابی شدن) مؤلفه «ثبات نرخ ارز» و همچنین مؤلفه «عدم نوسان شاخص تورم مصرف‌کننده» بوده که در یک روند و با یک شیب ملایم منجر به این امر شده است.

1. Hard Data

۲. با توجه به بررسی‌های به‌عمل آمده، دستگاه‌های اجرایی مورد نظر در پایش امنیت سرمایه‌گذاری، اطلاعات مورد نیاز را یا در سایت رسمی خود بارگذاری کرده یا در اختیار تیم اجرایی پایش می‌گذارند؛ توضیح اینکه بعد از گذشت هر فصل در ماه دوم فصل بعدی دریافت استعلام‌های تغییرات مقامات اجرایی مورد نظر آغاز می‌شود؛ آن دسته از دستگاه‌ها که اطلاعات را در سایت خود بارگذاری نکرده باشند، به‌صورت تلفنی از کانال‌های مربوطه یا از طریق نامه‌نگاری، تغییرات مقامات استانی مورد استعلام قرار می‌گیرد (برای مثال، برای پایش تابستان، از ابتدای تیر ماه اطلاعات مورد نیاز آغاز شده و تا آخر فصل تابستان سال ۱۴۰۳ به طول انجامیده است).

۳. آخرین آمار رسمی منتشر شده در خصوص ضریب نفوذ بیمه مربوط به سالنامه آماری سال ۱۴۰۲ است.

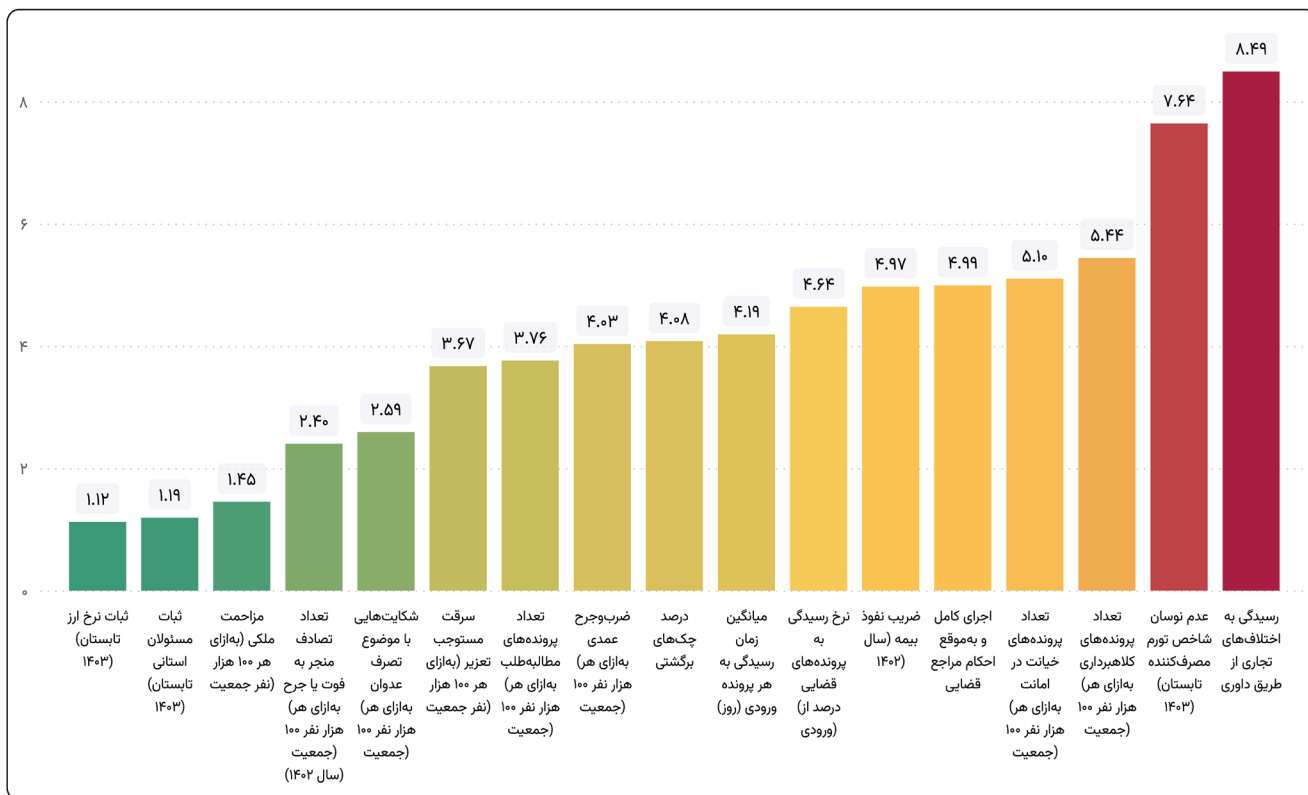
۴. متأسفانه برای این دوره از پایش قوه قضائیه با وجود نامه‌نگاری‌های رسمی برخلاف چند سال گذشته همکاری لازم را به عمل نیاوردند و تا زمان تهیه گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری تابستان ۱۴۰۳، از در اختیار گذاردن سالنامه قوه قضائیه مربوط به سال ۱۴۰۲ به مرکز پژوهش‌های مجلس استنکاف ورزیده‌اند. امید است شاهد همکاری گذشته‌ایشان با تیم پایش برای گزارش آتی باشیم.

۵. در موضوع نرمال‌سازی جدول اطلاعات نسبی مؤلفه‌های آماری توجه به نکات زیر ضروری است:

اولاً، آمار برخی مؤلفه‌ها برای چند استان در دسترس نبوده است. زیرا در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۴۰۱ برای هر استان اطلاعات مورد نیاز این پایش از جداولی با عنوان «۱۰ موضوع اول اتهام پرونده‌های ورودی واحدهای قضایی استان...» استخراج شده است، اما به دلیل آنکه مؤلفه مورد نیاز برای پایش در طول بازه زمانی مورد سنجش (فصل تابستان) در جدول فوق با عنوان «۱۰ موضوع اول اتهام پرونده‌های ورودی واحدهای قضایی استان...» برای برخی استان‌ها وجود نداشته است، بنابراین برای آنکه بتوانیم تحلیل آماری داشته باشیم، معادل عدد موجود برای آن استان در سالنامه سال گذشته یا حداقل عدد ذکر شده برای آن مؤلفه و برای سایر استان‌ها در سالنامه سال ۱۴۰۱ برای استان فاقد آمار به کار برده شده است.

ثانیاً، برای آن دسته از مؤلفه‌هایی که در منابع آماری در دسترس، میزان آن نسبت به جمعیت استان مربوطه (شاخص براساس ۱۰۰ هزار نفر) بیان نشده، بنابراین لازم بوده عدد مؤلفه کسب شده بر جمعیت هر استان تقسیم و سپس ضرب در ۱۰۰ هزار شود تا همانند سایر مؤلفه‌ها بتوان آنها را نرمال کرد. در اعداد نرمال شده، برای هیچ استانی ضریب وزنی خاصی نیز اعمال نشده است.

شکل ۱۰. نمودار امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب مؤلفه‌های آماری در تابستان سال ۱۴۰۳ (بدترین ارزیابی)

جدول ۱۰. ارزیابی ۱۷ مؤلفه آماری امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳ (به ترتیب از مناسب تا نامناسب)

عنوان مؤلفه		تابستان سال ۱۴۰۳		بهار سال ۱۴۰۲	
رتبه	ارزیابی	رتبه	ارزیابی	رتبه	ارزیابی
۱	ثبات نرخ ارز (تابستان ۱۴۰۳)	۱	۱/۱۲	۱	۲/۱۲
۲	ثبات مسئولان استانی (تابستان ۱۴۰۳)	۲	۱/۱۹	۲	۱/۳۹
۳	مزاحمت ملکی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۳	۱/۴۵	۴	۱/۴۵
۴	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (سال ۱۴۰۲)	۴	۲/۴۰	۳	۳/۲۶
۵	شکایت‌هایی با موضوع تصرف عدوانی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۵	۲/۵۹	۵	۲/۵۹
۶	سرقت مستوجب تعزیر (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۶	۳/۶۷	۶	۳/۶۷
۷	تعداد پرونده‌های مطالبه‌طلب (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۷	۳/۷۶	۷	۳/۷۶
۸	ضرب‌وجرح عمدی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۸	۴/۰۳	۸	۴/۰۳
۹	درصد چک‌های برگشتی	۹	۴/۰۸	۹	۴/۰۸
۱۰	میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)	۱۰	۴/۱۹	۱۰	۴/۱۹
۱۱	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)	۱۱	۴/۶۴	۱۱	۴/۶۴
۱۲	ضریب نفوذ بیمه (سال ۱۴۰۲)	۱۲	۴/۹۷	۱۲	۴/۸۰
۱۳	اجرای کامل و به‌موقع احکام مراجع قضایی	۱۳	۴/۹۹	۱۴	۴/۹۹
۱۴	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۱۴	۵/۱۰	۱۵	۵/۱۰
۱۵	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۱۵	۵/۴۴	۱۶	۵/۴۴
۱۶	عدم نوسان شاخص تورم مصرف‌کننده (تابستان ۱۴۰۳)	۱۶	۷/۶۴	۱۳	۶/۸۰
۱۷	رسیدگی به اختلاف‌های تجاری از طریق داوری	۱۷	۸/۴۹	۱۷	۷/۶۰
میانگین ارزیابی مؤلفه‌های آماری		۴/۱۰		۴/۱۱	

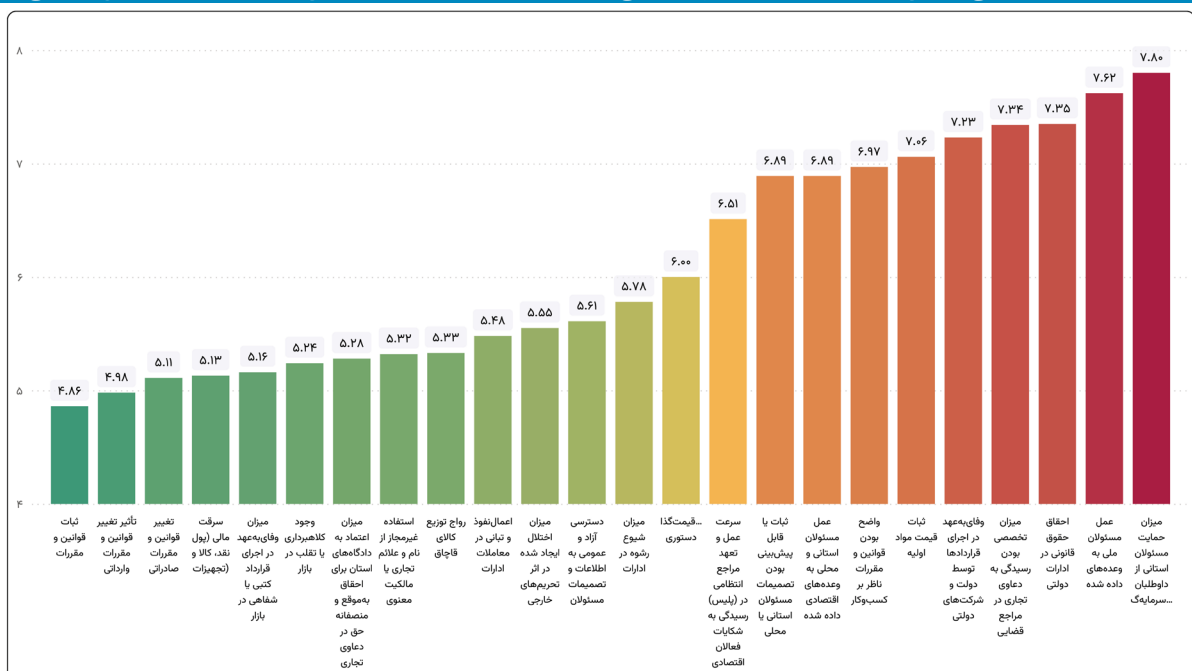
توضیح: داده‌های مورد استفاده بر اساس سالنامه آماری قوه قضائیه سال ۱۴۰۱ (آخرین داده‌های در دسترس) به‌روزرسانی شده است.

همان‌طور که در جدول ۱۰ قابل مشاهده است، با وجود آنکه مؤلفه آماری «عدم نوسان شاخص تورم مصرف‌کننده» برای بازه زمانی پایش تابستان سال ۱۴۰۳ در میان همه مؤلفه‌های آماری در رتبه شانزدهم و یکی مانده به نامناسب‌ترین مؤلفه و با کمیت ۷/۶۴ قرار گرفته است؛ اما در مقایسه با پایش قبلی (بهار سال ۱۴۰۳) با کمیت ۶/۸۰ و همین‌طور پایش ماقبل‌تر آن (زمستان سال ۱۴۰۲) با کمیت ۴/۸۲ به مقدار قابل توجهی نامناسب‌تر ارزیابی شده که همین امر منجر به نامناسب‌تر شدن وضعیت کلی مؤلفه‌های آماری در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ (با کمیت ۴/۱۰) و پایش بهار سال ۱۴۰۳ (با کمیت ۴/۱۱) نسبت به زمستان سال ۱۴۰۲ (با کمیت ۴/۰۳) شده است.

۲-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب ۲۱ مؤلفه پیمایشی

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعه از وضعیت مؤلفه‌های پیمایشی (پرسش‌نامه) شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نمره ۱۰ بدترین ارزیابی و صفر مناسب‌ترین ارزیابی) بر اساس نتایج حاصل از مشارکت فعالان کسب و کار در این پایش در شکل ۱۱ ارائه شده است. مقایسه نتایج ارزیابی تابستان سال ۱۴۰۳ با بهار سال ۱۴۰۳ و فصول گذشته نشان می‌دهد که متأسفانه همچنان مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» در میان دو مؤلفه نامناسب قرار گرفته است. در عین حال، با بررسی ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های پیمایشی در پایش تابستان و بهار سال ۱۴۰۳ در می‌یابیم که برای چندمین بار پی‌پی طی چند پایش گذشته، مؤلفه «میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری» با ارزیابی نامناسب‌تری نسبت به سایر موارد مواجه شده و مجدداً در جایگاه اولین مؤلفه نامناسب قرار گرفته است. از طرفی مؤلفه «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده» که عمدتاً در سه مؤلفه نامناسب پایش‌های مختلف قرار می‌گرفته در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ نیز همانند چند پایش گذشته با مناسب‌تر ارزیابی شدن وضعیت آن با هشت رتبه بهبود به شانزدهمین مؤلفه نامناسب ارتقا یافته است. از طرف دیگر مؤلفه «ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی» که در پایش بهار سال ۱۴۰۳ در جایگاه سومین مؤلفه نامناسب قرار گرفته بود برای پایش تابستان سال ۱۴۰۳ با بهبود ارزیابی و ارتقای پنج رتبه‌ای در جایگاه هفدهمین مؤلفه نامناسب قرار گرفته و به جای آن برای اولین بار این مؤلفه «احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی» بوده که در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ جزو سه مؤلفه نامناسب جای گرفته است. قطعاً در صورت تکرار چنین ارزیابی برای پایش‌های آینده لازم است چرایی این امر و جزئیات نامناسب شدن ارزیابی‌ها از احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی بررسی دقیق و علت‌یابی در مورد آن انجام شود. دقت در تغییرات رتبه‌ای بیان شده در جدول ۱۱ در خصوص سایر مؤلفه‌های پیمایشی نشان می‌دهد که در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ نسبت به بهار سال ۱۴۰۳، سایر مؤلفه‌های مورد سنجش تغییرات قابل توجهی نه در مقدار کمی و نه در تغییرات رتبه‌ای نداشته‌اند.

شکل ۱۱. نمودار ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان سال ۱۴۰۳ (۱۰ بدترین ارزیابی)

جدول ۱۱. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در تابستان ۱۴۰۳ و مقایسه وضعیت آن با تابستان همان سال

بهار ۱۴۰۲		تابستان ۱۴۰۳		عنوان مؤلفه
ارزیابی	رتبه	ارزیابی	رتبه	
۴/۷۷	۱	۴/۸۶	۱	ثبات قوانین و مقررات
۴/۹	۲	۴/۹۸	۲	تأثیر تغییر قوانین و مقررات وارداتی
۵	۳	۵/۱۱	۳	تغییر قوانین و مقررات صادراتی
۵/۰۴	۴	۵/۱۳	۴	سرقت مالی (پول نقد، کالا و تجهیزات)
۵/۱۲	۵	۵/۱۶	۵	میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار
۵/۱۶	۶	۵/۲۴	۶	وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار
۵/۲۴	۷	۵/۲۸	۷	میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق حقوق و منصفانه‌حق در دعاوی تجاری
۵/۲۵	۸	۵/۳۲	۸	استفاده غیر مجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی
۵/۲۶	۹	۵/۳۳	۹	رواج توزیع کالای قاچاق
۵/۴۱	۱۰	۵/۵۵	۱۰	میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی
۵/۴۸	۱۱	۵/۴۸	۱۱	اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات
۵/۵۳	۱۲	۵/۶۱	۱۲	دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان
۵/۷۲	۱۳	۵/۷۸	۱۳	میزان شیوع رشوه در ادارات
۵/۹۴	۱۴	۶	۱۴	قیمت‌گذاری دستوری
۶/۴۵	۱۵	۶/۵۱	۱۵	سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی
۶/۸۶	۱۶	۶/۸۹	۱۶	عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده
۷/۴۸	۱۷	۶/۸۹	۱۷	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی
۶/۹	۱۸	۶/۹۷	۱۸	واضح بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب‌وکار
۷	۱۹	۷/۰۶	۱۹	ثبات قیمت مواد اولیه
۷/۱۹	۲۰	۷/۲۳	۲۰	وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی
۷/۳۲	۲۱	۷/۳۴	۲۱	میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی
۷/۳۳	۲۲	۷/۳۵	۲۲	احقاق حقوقی قانونی در ادارات دولتی
۷/۶۳	۲۳	۷/۶۲	۲۳	عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده
۷/۸۲	۲۴	۷/۸۰	۲۴	میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری
۶/۱۹		۶/۲۴		میانگین ارزیابی مؤلفه‌های پیمایشی (۲۱ مؤلفه اصلی)

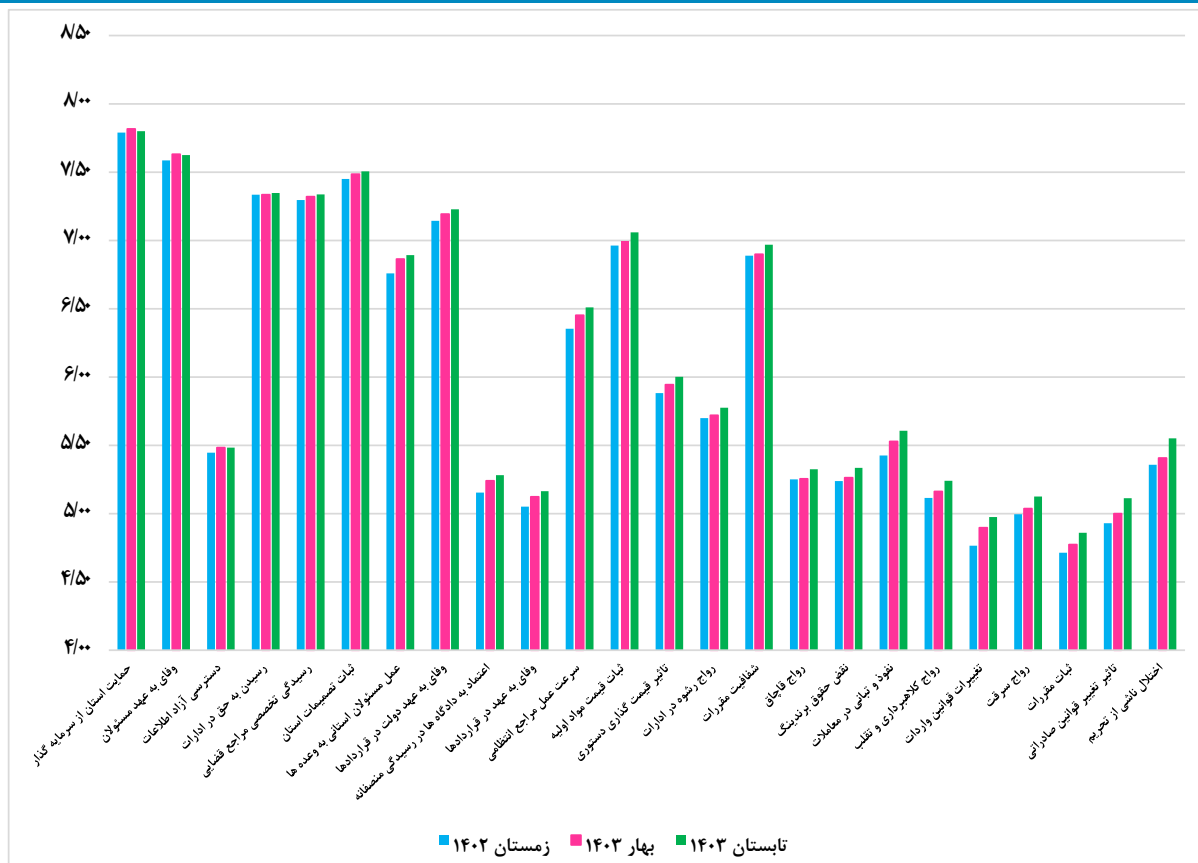
توضیحات: ۱۰ = بدترین ارزیابی و رتبه بالاتر = وضعیت نامناسب‌تر را نشان می‌دهد. در محاسبه میانگین ارزیابی مؤلفه‌های پیمایشی سه مؤلفه جدید (تأثیر تغییر قوانین و مقررات وارداتی، قیمت‌گذاری دستوری و تغییر قوانین و مقررات صادراتی) قرار داده نشده‌اند.

جدول ۱۱ نشان‌دهنده میزان تغییرات رتبه مؤلفه‌های پیمایشی در مقایسه با هم طی دو دوره متوالی پایش است. در اصل اگر میزان تغییرات رتبه در پایش‌های مورد سنجش، بیشتر باشد باید دقت شود که چرا در آن دوره، وضعیت مؤلفه مورد نظر، به آن میزان تغییر کرده است (چه از منظر مناسب‌تر شدن یا نامناسب‌تر شدن). همان‌طور که ملاحظه می‌شود تغییرات رتبه‌ای اکثر مؤلفه‌های پیمایشی به غیر موارد نام‌برده شده در پاراگراف قبلی، در تابستان سال ۱۴۰۳ با رتبه همان مؤلفه‌ها در بهار سال ۱۴۰۳ چندان قابل توجه نبوده است.

تحلیل دیگری که از این جدول قابل دریافت است؛ بررسی کمیّت عددی ۳ مؤلفه جدیدی است که بالغ‌بر دو سال (۸ پایش) مورد سنجش ارزیابی قرار می‌گیرد. به عبارتی، بررسی مؤلفه‌های «تأثیر تغییر قوانین و مقررات وارداتی» و «تغییر قوانین و مقررات صادراتی» و «قیمت‌گذاری دستوری» نشان می‌دهد که از یک روند باثبات از منظر فعالان مشارکت‌کننده در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ نسبت به فصل قبلی برخوردار هستند.

شکل زیر افزایش (نامناسب تر شدن) یا کاهش (مناسب تر شدن) مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری را در استان‌های مختلف نمایش می‌دهد.

شکل ۱۲. نمودار بررسی میزان تغییرات مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ نسبت دو پایش قبل تر

در شکل فوق هرچه به سمت راست شکل می‌رویم، مؤلفه‌های پیمایشی بیشتر نامناسب شده است. بنابراین دو مؤلفه «اختلال ناشی از تحریم» و همین‌طور مؤلفه «تأثیر تغییر قوانین صادراتی» در تابستان سال ۱۴۰۳ به ترتیب نسبت به بهار سال ۱۴۰۳ بیشترین تأثیر منفی را در مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از نگاه مشارکت‌کنندگان در این پایش داشته است.

در مجموع برخلاف دو پایش گذشته (زمستان سال ۱۴۰۲) که ۱۰ مؤلفه از مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری اوضاع نامناسب‌تری پیدا کرده بودند، در پایش بهار به جز ۳ مؤلفه، سایر مؤلفه‌ها (۱۷ مؤلفه) اوضاع نامناسب‌تری پیدا کرده بودند که این روند در تابستان سال ۱۴۰۳ ادامه یافته، به گونه‌ای که برای پایش تابستان سال ۱۴۰۳ تقریباً تمام مؤلفه‌های مورد ارزیابی اوضاع نامناسب‌تری نسبت به پایش بهار سال ۱۴۰۳ داشته‌اند.

نکته قابل تأمل این است که برخی مؤلفه‌های سمت راست شکل (مؤلفه‌هایی که بیشتر از سایرین اوضاع‌شان نامناسب شده است) عمدتاً در مقایسه با سایر مؤلفه‌های پیمایشی اوضاع خوبی دارند. این به آن معناست که در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ نیز همانند بهار سال ۱۴۰۳، مؤلفه‌هایی اوضاع‌شان نامناسب‌تر شده است که در مجموع شاخص امنیت سرمایه‌گذاری وضعیت نامناسبی تاکنون نداشته‌اند که این امر نشان می‌دهد که نقاط قوت مؤلفه‌های پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری کشور در حال تهدید شدن و نامناسب شدن بوده که قدری نگران‌کننده و نیازمند تأمل و بررسی بیشتر است.

۳-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی به تفکیک حوزه‌های کاری

یکی دیگر از اطلاعات قابل ارائه در این پایش، ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پژوهش از امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری بوده که در جدول ۱۲ ارائه شده است.

جدول ۱۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری در مطالعه تابستان ۱۴۰۳*

تغییر وضعیت تابستان ۱۴۰۳ نسبت به بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۲	پاییز ۱۴۰۲	زمستان ۱۴۰۲	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	حوزه کاری
نامناسب‌تر	۶/۱۶	۶/۱۱	۶/۱۶	۶/۱۶	۶/۳۰	دامداری، مرغداری و شیلات
نامناسب‌تر	۶/۱۳	۶/۲۱	۶/۱۸	۶/۲۰	۶/۲۶	خدمات تولیدی (واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه، مستغلات اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار)
نامناسب‌تر	۶/۱۰	۶/۱۳	۶/۱۵	۶/۱۹	۶/۲۶	خدمات (آموزش، بهداشت و...)
نامناسب‌تر	۶/۱۳	۶/۱۹	۶/۱۶	۶/۱۲	۶/۲۵	زراعت، باغداری و جنگلداری
مناسب‌تر	۶/۱۷	۶/۱۵	۶/۱۳	۶/۲۴	۶/۲۳	ارتباطات، توزیع و ... (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)
مناسب‌تر	۶/۰۹	۶/۱۶	۶/۱۳	۶/۲۵	۶/۲۳	هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا
تغییر نکرده	۶/۱۴	۶/۱۷	۶/۱۷	۶/۲۱	۶/۲۱	صنعت (شامل همه صنعت و موارد مرتبط با ساختمان)
نامناسب‌تر	۶/۰۹	۶/۲۳	۶/۱۱	۶/۱۶	۶/۱۸	معدن به‌جز نفت و گاز
مناسب‌تر	۶/۱۹	۶/۰۴	۶/۱۴	۶/۲۳	۶/۱۶	نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب، برق و گاز

* داده‌های جدول فوق بر حسب مؤلفه‌های پیمایشی پایش امنیت سرمایه‌گذاری است.

بررسی وضعیت حوزه کاری در پایش امنیت سرمایه‌گذاری تابستان سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که از منظر فعالان مشارکت‌کننده در این مطالعه حوزه کاری «دامداری، مرغداری و شیلات» با نامناسب ارزیابی کردن مشارکت‌کنندگان از آن حوزه در نامناسب‌ترین وضعیت قرار گرفته است و از طرفی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده از حوزه کاری «نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب، برق و گاز» در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ در جایگاه مناسب‌ترین حوزه قرار گرفته است.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

گزارش حاضر، ارزیابی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برای فصل تابستان سال ۱۴۰۳ و محاسبه هفت نماگر مربوطه است. براساس محاسبات انجام شده شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران که با استفاده از دو مجموعه داده‌های پیمایشی و آماری تهیه می‌شود با کمیت ۱۰/۸۱/۱۵ (۱۰ بدترین حالت) سنجیده شده که نامناسب‌ترین وضعیت در طی ۶ فصل گذشته را نشان می‌دهد، براساس این تحقیق نتایج زیر قابل ذکر است:

۱. براساس یافته‌های این گزارش، پس از تلفیق داده‌های آماری و یافته‌های پیمایشی، همانند پایش بهار سال ۱۴۰۳ مجدداً در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ به ترتیب استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، تهران و ایلام، نامناسب‌ترین و استان‌های هرمزگان، گلستان و خراسان شمالی، مناسب‌ترین وضعیت را از دیدگاه فعالان کسب‌وکار از منظر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در کسب کرده‌اند.
۲. با مقایسه رتبه‌بندی استان‌ها در می‌یابیم که در قسمت نامناسب‌ترین استان‌ها، در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ همانند پایش‌های گذشته

استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، تهران، چهارمحال و بختیاری و ایلام، در رتبه‌های آخر (نامناسب‌ترین وضعیت‌ها) قرار گرفته‌اند و متأسفانه این روند به صورت متناوب برای این استان‌ها در حال تکرار است. به عبارتی با توجه به ادامه‌دار بودن این وضعیت برای استان‌های فوق، باید مقام‌های استانی ذی‌ربط بررسی چرایی نامناسب بودن استان‌های خویش را در اولویت قرار داده و ضمن تحلیل دقیق تر مؤلفه‌هایی که در استان ایشان نامناسب‌ترین ارزیابی را کسب کرده‌اند، نسبت به بهبود و رفع موانع، اقدام‌ها و مطالعات ضروری را انجام دهند. به نظر می‌رسد این ادامه‌دار بودن وضعیت نامناسب استان‌های نام‌برده شده شاید حاکی از ادامه‌دار بودن برخی سیاست‌های نامناسب (یا غلط) و ادامه‌دار بودن نگرش‌های غیر هم‌راستا با بهبود شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در این استان‌ها از طرف مقامات و مسئولان مربوطه باشد.

۳. در تابستان سال ۱۴۰۳ همانند چند پایش قبلی نماگر «عملکرد دولت» با کمیته ۶/۹۰ مجدداً به عنوان نامناسب‌ترین نماگر ارزیابی شده است. شایان ذکر است که مقدار کمی این عدد نسبت به پایش‌های گذشته در یک روند نامناسب‌تر شدن قرارداد (در پایش فصل قبلی ۶/۸۵ بوده است). گفتنی است، مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده نماگر «عملکرد دولت» عبارتند از: سهولت احقاق حقوق قانونی شهروندان در ادارات (مؤلفه پیمایشی)، اختلال در کسب و کار بر اثر تحریم‌های جدید خارجی (مؤلفه پیمایشی) و حمایت و همراهی واقعی مقامات استانی از داوطلبان سرمایه‌گذار (مؤلفه پیمایشی).

۴. در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ مؤلفه «میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری» با ارزیابی نامناسب‌تری نسبت به سایر موارد مواجه شده و در جایگاه اولین مؤلفه نامناسب قرار گرفته است. به عبارتی، در این پایش برای ششمین فصل متوالی مؤلفه «میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری» با کمیته (۷/۸۰) اولین مؤلفه نامناسب است. اینکه این مؤلفه با توجه به ماهیت اقتصادی شعارهای چند سال گذشته و مجموعه اقداماتی که مقامات دولتی مدعی اجرای آنها در راستای حمایت از تولید و سرمایه‌گذاری هستند در چند فصل متوالی در حال نامناسب شدن است، بسیار قابل توجه بوده و نیاز به موشکافی دقیق و پاسخ‌گویی مقامات اجرایی و مسئولان دولتی دارد. در این خصوص لازم است تا مدل، میزان و حتی نوع حمایت مسئولان از داوطلبان سرمایه‌گذاری مورد بازنگری و ارزیابی اساسی قرار گیرد و بررسی شود که چرا با توجه به ادعاهای مطرح شده توسط مقامات از نظر انجام انواع حمایت از متقاضیان سرمایه‌گذاری در طی یک سال گذشته از منظر فعالان کسب و کار مشارکت‌کننده در پایش‌ها، آن حمایت‌ها نه تنها مناسب و قابل قبول ارزیابی نشده، بلکه در یک روند یک‌ساله همواره این مؤلفه نامناسب‌ترین مؤلفه در میان مؤلفه‌های شاخص مهم امنیت سرمایه‌گذاری شناخته شده است.

۵. در این مطالعه، به ترتیب مؤلفه‌های «میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری (۷/۸۰)»، مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (۷/۶۲)» و مؤلفه «ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی (۷/۵۱)»، نامناسب‌ترین و بدترین ارزیابی‌ها را به خود اختصاص داده‌اند که این امر، نشان از ضرورت عمل به وعده‌ها و قراردادهای از سوی سازمان‌ها و نهادهای ذیل قوه مجریه دارد. لازم به توضیح است که تکرار تعداد دفعات نامناسب ارزیابی شدن مؤلفه «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» (جزء دو رتبه اول، نامناسب‌ترین مؤلفه‌ها طی چندین دوره گذشته) نشان‌دهنده حساسیت و توجه بسیار بالای فعالان کسب و کار مشارکت‌کننده در این سلسله مطالعات نسبت به صحبت‌ها و وعده‌های داده شده مسئولان است. به نظر می‌رسد شاید لازم و ضروری باشد که مسئولان ملی، استانی و محلی در بیان وعده‌ها و قول‌های خود در زمینه حمایت از سرمایه‌گذاری و حمایت از فعالان کسب و کار و مواردی از این دست با توجه به شرایط محدودیت منابع و امکانات، بیش از پیش دقت به خرج داده و از بیان هر آنچه امکان‌پذیری آن با قطعیت قابل قبولی وجود ندارد به شدت پرهیز کنند.

۶. با توجه به قرار گرفتن مؤلفه «ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی» با کمیته ۷/۵۱ در جایگاه سومین مؤلفه نامناسب در ادامه پایش‌های قبلی و ناظر به مواد (۲۴ و ۳۰) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار که وظایف قانونی مشخصی را

بر عهده دولت و دستگاه‌های اجرایی قرار داده است تا هرگونه تغییرات در سیاست‌ها و مقررات و رویه‌های اقتصادی را قبل از تغییر از طریق سازوکارهای مشخص به اطلاع عموم برساند، لذا به نظر می‌رسد با توجه به ارزیابی بسیار نامناسب فعالان کسب و کار از این مؤلفه به این نتیجه می‌رسیم که مواد قانونی فوق به درستی و قابل ادراک برای فعالان اقتصادی رعایت و انجام نشده است.

۷. در پایش تابستان سال ۱۴۰۳ فعالان کسب و کار مشارکت‌کننده در حوزه کاری «دامداری، مرغداری و شیلات»، نامناسب‌ترین ارزیابی را در میان سایر حوزه‌های کاری اعلام کرده‌اند و فعالان مشارکت‌کننده در حوزه کاری «نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب، برق و گاز» نیز مناسب‌ترین ارزیابی را اعلام کرده‌اند.

۸. مطالعه این فصل نشان می‌دهد شاخص امنیت سرمایه‌گذاری از نظر مؤلفه‌های آماری برای فصل تابستان سال ۱۴۰۳ عدد میانگین ۴/۱۱ از ۱۰ (شاخص ۱۰ به معنای ناامنی مطلق سرمایه‌گذاری) به دست آمده که نسبت به فصل گذشته با کمیت ۴/۱۰ چندان تغییر نکرده است. بیان این نکته ضروری است که هر چقدر تغییرات مؤلفه‌های پیمایشی در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری اثرگذار هستند، تغییرات مؤلفه‌های آماری نیز مهم و قابل توجه بوده و لازم است با دقت نظر در تغییرات متغیرهای اقتصاد کلان و مؤلفه‌های آماری، آثار آن در تغییرات شاخص امنیت سرمایه‌گذاری مورد توجه و تحلیل دقیق قرار گیرد.

۹. پیشنهاد می‌شود در راستای ایجاد بستر مناسب برای توجه لازم به امنیت سرمایه‌گذاری از این پس شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از ملاک‌های ارزیابی میزان اثرگذاری مقامات استانی در هفته دولت لحاظ شود.

۱۰. بررسی‌ها نشان می‌دهد که عامل اصلی نامناسب‌تر شدن مؤلفه‌های آماری از پاییز سال ۱۴۰۲ تا تابستان سال ۱۴۰۳، نوسانات شاخص قیمت مصرف‌کننده و قدری نوسانات نرخ ارز بوده است که در نهایت نتیجه آن در کنار نامناسب‌تر ارزیابی شدن مؤلفه‌های پیمایشی در تابستان سال ۱۴۰۳ منجر به نامناسب شدن عدد کل شاخص امنیت سرمایه‌گذاری برای تابستان سال ۱۴۰۳ نسبت به فصول گذشته شده است. به عبارتی آنچه بر شاخص امنیت سرمایه‌گذاری بیش از پیش اثر مستقیم می‌گذارد نوسانات حاکم بر بازارها و نبود یک روند با ثبات و یا قابل پیش‌بینی‌پذیری معقول است.

۶. پیوست

در پژوهش اخیر (پایش تابستان سال ۱۴۰۳)، امکان تکمیل پرسش‌نامه از سوی فعالان اقتصادی علاوه بر سایت از طریق پیام‌رسان داخلی «بله» نیز فراهم شد. با توجه به استقبال کاربران از پیام‌رسان‌های داخلی طی ماه‌های اخیر و همچنین با هدف افزایش ضریب دسترسی به کاربران با توجه به محدودیت‌های موجود در ارسال پیامک (هزینه سنگین ارسال پیامک در کنار شیوه ارسال پیامک حاوی لینک کلاهبرداری)، این امکان در قالب بازوی پیام‌رسان بله برای پایش امنیت سرمایه‌گذاری تدارک دیده شد.

با توجه به اینکه به روزرسانی اطلاعات فعالان اقتصادی با کمک داده‌های دریافتی از وزارت بهداشت، پیام دعوت‌نامه مشارکت در تکمیل پرسش‌نامه از طریق بازوی پیام‌رسان بله به بیش از ۱ میلیون شماره تلفن همراه ارسال شد؛ شکی نیست که در میان این یک میلیون شماره همراه، تعداد بسیاری پیام‌رسان بله را نصب نداشتند و پیام ما به آنها نرسیده است و برخی نیز به‌رغم دریافت پیام، آن را مشاهده نکردند. از بین نفراتی که پیام را مشاهده کردند، بخشی دعوت ما را برای تکمیل پرسش‌نامه پذیرفته و پاسخ‌گویی به پرسش‌نامه را شروع کردند. بازوی پیام‌رسان نیز به صورت هوشمند، تمامی سؤال‌ها را به ترتیب از آنها پرسیده است.

در کنار استفاده از بازوی هوشمند پیام‌رسان بله، تعدادی هم پیامک و ایمیل دعوت به تکمیل پرسش‌نامه از طریق وبسایت برای کاربران، به‌ویژه نفراتی که سابقاً پرسش‌نامه فصول قبل را تکمیل کرده بودند ارسال شد که در نهایت پرسش‌نامه‌های قابل قبول پایش تابستان سال

۱۴۰۳ در مجموع به ۸۴۸۱ مورد رسید. گفتنی است، منظور از پرسش‌نامه غیرقابل قبول، پرسش‌نامه‌ای است که هویت تکمیل‌کننده پرسش‌نامه برای تیم پژوهش احراز نشده است. علاوه بر این تعدادی پرسش‌نامه به صورت تکراری توسط افرادی تکمیل شده بود که پیامکی برای آنها ارسال نشده؛ لذا پرسش‌نامه‌های غیرقابل قبول در دسته پاسخ‌های نامعتبر ارزیابی شدند.

این نکته لازم است بیان شود که به رغم اینکه با ارسال پیامک‌های متعدد به مشارکت‌کنندگان پایش‌های قبلی و ارسال انبوه پیام از طریق ربات پیام‌رسان بله شامل فایل گزارش پایش‌های قبلی، یکی از مشکلات اصلی پایش‌های اخیر در جمع‌آوری نظرات فعالان اقتصادی، رواج پیامک‌های کلاهبرداری با هدف فیشینگ و هک و هشدارهای مکرر پلیس فتا در خصوص عدم ورود به لینک‌های پیامک شده است. به نحوی که در گذشته از هر ۲۵ پیامک ارسالی یک نفر به محیط پرسش‌نامه وارد می‌شد، اما در پایش‌های اخیر در پیامک‌هایی که به نفرات جدید ارسال می‌شود، از هر ۳۰۰ نفر تنها یک نفر وارد محیط پرسش‌نامه می‌شود که به لطف گسترش استفاده از پیام‌رسان‌های داخلی و حفظ مشارکت‌کنندگان قبلی و ارسال گزارش مستمر از اخبار مرتبط با پایش در رسانه‌ها، شاهد بهبود شرایط در فصول اخیر و افزایش مشارکت‌کنندگان جدید بوده‌ایم.

از خروجی حاصل از نظرسنجی، این نتیجه برداشت می‌شود که شرکت‌کنندگان نظرسنجی چه نگاهی به مؤلفه‌های مختلف امنیت سرمایه‌گذاری دارند؟ گروه تحقیق در تلاش است با به‌روزرسانی دائم جامعه آماری این تحقیق در فصل‌های آتی، تعداد نمونه‌های مشارکت‌کننده در هر پایش به حدنصاب تعیین شده، یعنی حداقل ۳۵ تا ۸۰ فعال اقتصادی از همه استان‌ها را تثبیت کرده و حداقل حدود ۲۶۰ پاسخ صحیح برای هر استان دریافت شود تا امکان تعمیم نتایج پژوهش به کل جامعه با کفایت آماری حداکثری فراهم شود.

جدول پیوست. حجم جامعه و نمونه لازم، تعداد پیامک‌های ارسالی و پاسخ دریافتی به تفکیک استان هادر پایش تابستان ۱۴۰۳

درصد تحقق تعداد نمونه در زمستان ۱۴۰۲	درصد تحقق تعداد نمونه در بهار ۱۴۰۲	درصد تحقق تعداد نمونه در تابستان ۱۴۰۳	پاسخ دریافتی قابل قبول در			حجم نمونه لازم*	استان
			زمستان ۱۴۰۲	بهار ۱۴۰۲	تابستان ۱۴۰۳		
۱۰۷	۱۰۴	۱۰۶	۲۸۸	۲۷۶	۲۸۲	۲۶۴	آذربایجان شرقی
۱۰۳	۱۰۶	۱۰۸	۲۹۵	۲۸۲	۲۸۶	۲۶۲	آذربایجان غربی
۷۳	۶۶	۷۰	۱۸۷	۱۷۴	۱۸۶	۲۵۶	اردبیل
۱۶۴	۱۳۵	۱۴۵	۴۰۳	۳۵۹	۳۸۵	۲۶۵	اصفهان
۹۵	۸۸	۱۰۳	۲۸۶	۲۳۴	۲۷۱	۲۶۰	البرز
۷۰	۷۲	۸۷	۲۱۲	۱۹۲	۲۲۹	۲۵۲	ایلام
۶۸	۶۹	۸۳	۲۰۲	۱۸۲	۲۱۹	۲۵۶	بوشهر
۳۰۸	۲۶۲	۱۷۳	۷۸۰	۶۹۳	۴۵۶	۲۶۶	تهران
۶۷	۵۸	۶۶	۱۸۷	۱۵۴	۱۷۴	۲۵۴	چهارمحال و بختیاری
۱۰۱	۹۷	۱۰۵	۲۷۴	۲۵۶	۲۷۸	۲۶۵	خراسان جنوبی
۱۰۹	۱۳۰	۱۰۸	۳۶۷	۳۴۵	۲۸۵	۲۶۵	خراسان رضوی
۱۰۰	۹۵	۱۰۱	۲۷۵	۲۵۱	۲۶۶	۲۶۳	خراسان شمالی
۱۰۶	۹۷	۱۰۶	۲۸۰	۲۵۷	۲۸۰	۲۵۷	خوزستان
۱۰۳	۹۹	۱۰۳	۲۹۰	۲۶۳	۲۷۴	۲۵۱	زنجان
۶۳	۷۶	۸۸	۲۱۶	۲۰۲	۲۳۱	۲۵۷	سمنان
۵۷	۶۳	۸۶	۱۸۰	۱۶۷	۲۲۶	۲۶۳	سیستان و بلوچستان
۱۳۵	۱۱۷	۱۱۲	۳۳۴	۳۱۰	۲۹۷	۲۵۶	فارس
۱۱۸	۱۱۴	۱۱۰	۳۱۷	۳۰۲	۲۸۸	۲۵۹	قزوین
۱۰۸	۱۰۶	۱۰۹	۲۹۵	۲۸۱	۲۸۸	۲۵۹	قم
۸۳	۸۱	۱۰۱	۲۲۷	۲۱۴	۲۶۹	۲۶۱	کردستان
۱۰۹	۱۰۰	۱۰۹	۲۹۹	۲۶۶	۲۸۹	۲۵۶	کرمان
۸۱	۷۳	۹۱	۲۱۲	۱۹۴	۲۴۲	۲۶۰	کرمانشاه
۷۶	۷۷	۸۵	۲۱۲	۲۰۳	۲۲۵	۲۴۹	کهگیلویه و بویراحمد
۹۶	۹۳	۱۰۲	۲۷۷	۲۴۷	۲۷۰	۲۶۰	گلستان
۱۱۱	۹۷	۱۰۷	۲۸۵	۲۵۶	۲۸۴	۲۶۲	گیلان
۱۱۴	۱۰۳	۱۰۹	۲۹۲	۲۷۳	۲۹۰	۲۵۹	لرستان
۱۱۸	۱۱۴	۱۱۳	۳۲۱	۳۰۲	۳۰۰	۲۶۴	مازندران
۱۰۵	۱۰۵	۱۰۷	۲۸۸	۲۷۹	۲۸۴	۲۶۰	مرکزی
۷۲	۷۹	۹۲	۲۰۶	۲۱۰	۲۴۶	۲۵۵	هرمزگان
۱۰۹	۹۱	۹۹	۲۷۷	۲۴۱	۲۶۴	۲۵۹	همدان
۱۲۰	۱۰۷	۱۱۵	۳۰۳	۲۸۴	۳۰۵	۲۶۰	یزد
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۸۸۶۷	۸۱۴۹	۸۴۸۱	۸۰۳۵	کل کشور

* براساس فرمول کوکران و سطح اطمینان ۹۵ درصد و بازه اطمینان ۶ درصد.

مأخذ: استخراج تیم پژوهش از فایل‌های جمع‌آوری شده فعالان اقتصادی و جدول مورگان برای تعیین حجم نمونه، پایش تابستان سال ۱۴۰۳.

تعداد ۸۴۸۱ پرسش‌نامه معتبر و تکمیل شده توسط فعالان اقتصادی از سراسر کشور مربوط به تابستان سال ۱۴۰۳ که فایل‌های تعداد پرسش‌نامه‌ها در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی، گروه مطالعات محیط کسب و کار و تنظیم‌گری بخشی) محفوظ است.

- [۱] بیمه مرکزی ایران، سالنامه آماری صنعت بیمه، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۹، ۱۳۹۸، ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲.
- [۲] تهرانی، ایمان و امین، قنبری. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۱) زمستان ۱۴۰۱» به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۹۲۶۳، شهریورماه ۱۴۰۲.
- [۳] تهرانی، ایمان و امین، قنبری. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۲) بهار ۱۴۰۲» به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۹۳۶۶، آبان‌ماه ۱۴۰۲.
- [۴] تهرانی، ایمان و امین، قنبری. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۳) تابستان ۱۴۰۲» به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۹۶۳۵، اسفندماه ۱۴۰۲.
- [۵] تهرانی، ایمان و امین، قنبری. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۴) پاییز ۱۴۰۲» به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۹۸۸۹، فروردین‌ماه ۱۴۰۲.
- [۶] تهرانی، ایمان و امین، قنبری. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۵) زمستان ۱۴۰۲» به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۲۰۰۳۵.
- [۷] تهرانی، ایمان و امین، قنبری. «گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری (۲۶) بهار ۱۴۰۳» به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۲۰۰۸۷، مهر ۱۴۰۳.
- [۸] سیاح، سیدامیر و دیگران. «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷.
- [۹] حسین‌زاده بحرینی، محمدحسین و سیدسعید، ملک‌السادات. «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهش‌نامه بازرگانی، دوره ۱۵، ش ۵۹، تابستان ۱۳۹۰.
- [۱۰] دسوتو، هرناندو. راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶.
- [۱۱] سیاح، سیدامیر. «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۳»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، ش ۸۵، بهار ۱۳۹۵.
- [۱۲] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۴۰) ارزیابی ابعاد اقتصاد کلان شیوع ویروس کرونا» ویرایش اول (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۷۰۱۱، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹.
- [۱۳] مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه، سالنامه عمومی قوه قضائیه، ۱۴۰۱.
- [۱۴] مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه (معاونت آمار و اطلاعات)، سالنامه آماری قوه قضائیه، سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ (جلد ۱)، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۴۰۰، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۱.
- [۱۵] گزارش عملکرد واحدهای قضایی، مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه، معاونت آمار و اطلاعات، اسفندماه ۱۴۰۱.
- [۱۶] مرکز آمار ایران، «گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده به تفکیک استان، شهریور ۱۴۰۳»، مهر ۱۴۰۳.
- [17] Cochran, W. G. (2007). Sampling Techniques. John Wiley and Sons.
- [18] Sarmah, H. K. and Hazarika, B. B. (2012). Importance of the Size of Sample and Its Determination in the Context of Data Related to the Schools of Greater Guwahati. Bull. Gauhati Univ. Math. Assoc, 12.
- [19] Sarmah, H. K., Hazarika, B. B. and Choudhury, G. (2013). An Investigation on Effect of Bias on Determination of Sample Size on the Basis of Data Related to the Students of Schools of Guwahati. International Journal of Applied Mathematics and Statistical Sciences, 2(1).
- [20] Kotrlik, J. W. K. J. W. and Higgins, C. C. H. C. C. (2001). Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research Appropriate Sample Size in Survey Research. Information Technology, Learning, and Performance Journal, 19(1), 43.

گزیده سیاستی

شاخص کل امنیت سرمایه گذاری در ایران در تابستان ۱۴۰۳ کمیت ۵/۸۱ از ۱۰ (بدترین حالت) سنجیده شده است. مقدار این شاخص در مطالعه (بهار ۱۴۰۳)، ۵/۷۷ بوده که نشان می دهد امنیت سرمایه گذاری در تابستان ۱۴۰۳ در ادامه روند سه فصل گذشته (با توجه به ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت کننده) نامناسب تر شده است.

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir